

ЈАВНО ПРЕДУЗЕЋЕ ШУМАРСТВА

Шуме Републике Српске

а . д . СОКОЛАЦ

**ПРОИЗВОДНО-ФИНАНСИЈСКИ ПЛАН ЗА 2018.
ГОДИНУ**

СОКОЛАЦ, новембар 2017. године

Садржај

I УВОД.....	3
II ОСНОВНЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ ПОСЛОВАЊА У 2017. ГОДИНИ.....	6
1. УРЕЂИВАЊЕ ШУМА.....	6
2. СЈЕМЕНСКО-РАСАДНИЧКА ПРОИЗВОДЊА И ШУМСКО-УЗГОЈНИ РАДОВИ	6
3. ЗАШТИТА ШУМА	8
4. ИСКОРИШЋАВАЊЕ ШУМА	9
5. ИНВЕСТИЦИОНА УЛАГАЊА	10
6. ФИНАНСИЈСКИ РЕЗУЛТАТ И МЈЕРЕ ФИНАНСИЈСКЕ КОНСОЛИДАЦИЈЕ	10
7. ЦЕРТИФИКАЦИЈА ШУМА	11
III САДАШЊЕ СТАЊЕ ШУМАРСТВА.....	12
IV ПРОИЗВОДНО-ФИНАНСИЈСКИ ПЛАН ЗА 2018. ГОДИНУ	15
A. ЗАЈЕДНИЧКИ ЕЛЕМЕНТИ ЗА ИЗРАДУ ПРОИЗВОДНО-.....	15
-ФИНАНСИЈСКОГ ПЛАНА ЗА 2018. ГОДИНУ	15
1. СЈЕМЕНСКО-РАСАДНИЧКА ПРОИЗВОДЊА И ШУМСКОУЗГОЈНИ РАДОВИ	15
2. ЗАШТИТА ШУМА	17
3. ПЛАНИРАНИ ОБИМ СЈЕЧЕ И ПРОИЗВОДЊЕ ШУМСКИХ ДРВНИХ СОРТИМЕНАТА	19
4. ПЛАН РЕАЛИЗАЦИЈЕ ШУМСКИХ ДРВНИХ СОРТИМЕНАТА.....	20
5. ПЛАН УКУПНЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ.....	20
6. ПЛАН УТРОШКА СРЕДСТАВА НАДОКНАДЕ ЗА КОРИШЋЕЊЕ ШУМА И ШУМСКОГ ЗЕМЉИШТА И НАДОКНАДЕ ЗА УНАПРЕЂЕЊЕ ОПШТЕКОРИСНИХ ФУНКЦИЈА ШУМА.....	21
7. ПЛАН РАДНЕ СНАГЕ	21
8. ПЛАН ПРИХОДА И РАСХОДА.....	21
9. ПЛАН ИНВЕСТИЦИОНИХ УЛАГАЊА	23
10. ПЛАН ОБРАЗОВАЊА И СТРУЧНОГ УСАВРШАВАЊА	24
11. ОСТАЛИ ПЛАНОВИ.....	24
12. ОСТАЛЕ АКТИВНОСТИ.....	24
B. ПРОИЗВОДНО-ФИНАНСИЈСКИ ПЛАН.....	25
1. СЈЕМЕНСКО-РАСАДНИЧКА ПРОИЗВОДЊА И ШУМСКО-УЗГОЈНИ РАДОВИ.....	25
2. ЗАШТИТА ШУМА И ШУМСКОГ ЗЕМЉИШТА	29
3. ПЛАНИРАНИ ОБИМ СЈЕЧЕ И ПРОИЗВОДЊЕ ШУМСКИХ ДРВНИХ СОРТИМЕНАТА	32
4. ПЛАН РЕЛИЗАЦИЈЕ ШУМСКИХ ДРВНИХ СОРТИМЕНАТА.....	36
5. ПЛАН УКУПНЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ.....	38
6. ОСТАЛИ ПРОИЗВОДИ ШУМАРСТВА	38
7. ПЛАН ПОСЛОВАЊА ЦЕНТРА ЗА ГАЗДОВАЊЕ КРШОМ	40
8. ПЛАН ПОСЛОВАЊА ИСТРАЖИВАЧКО-РАЗВОЈНОГ И ПРОЈЕКТНОГ ЦЕНТРА.....	40
9. ПЛАН РАДНЕ СНАГЕ.....	41
10. ПЛАН ОБРАЗОВАЊА И СТРУЧНОГ УСАВРШАВАЊА.....	41
11. ПЛАН ЦЕРТИФИКАЦИЈЕ ШУМА.....	42
12. ПЛАН ФОРМИРАЊА И РАСПОДЈЕЛЕ УКУПНОГ ПРИХОДА.....	42
13. ПЛАН РАСХОДА	44
14. ПЛАН ИНВЕСТИЦИОНИХ УЛАГАЊА	46
ЗАКЉУЧЦИ:.....	48

ТАБЕЛАРНИ ПРЕГЛЕД

Табела 1.1. План потребних сјемена за сјетву у расадницима.....	1
Табела 1.2. План производње садног материјала.....	1
Табела 1.3. План шумскоузгојних радова.....	4
Табела 2. План заштите шума.....	9
Табела 3.1. План сјече по категоријама шума.....	10
Табела 3.2. Планирани обим сјеча /ЕТАТ/.....	48
Табела 3.5. Планирана сјеча по подручјима општина.....	52
Табела 4.1. Динамика сјече.....	57
Табела 4.2. Динамика привлачења.....	58
Табела 4.3. Динамика отпреме.....	59
Табела 5. План реализације шумских дрвних сортимената.....	60
Табела 5.2. План сортиментне реализације из редовних и ванредних сјеча.....	65
Табела 6. План укупне реализације.....	79
Табела 8. Формирање и расподјела укупног прихода.....	80
Табела 8.1 План расхода.....	81
Табела 8.2 План прихода и расхода /Биланс успјеха/.....	83
Табела 9. План инвестиционих улагања.....	86
Табела 7. План радне снаге.....	118
Табела 10. План образовања и стручног усавршавања.....	120
Табела 3.3 План сјечиве дрвне масе по одјелима.....	121

I УВОД

Шума је сложена биљна заједница или биогеоценоза (екосистем) шумског дрвећа које утиче једно на друго, као и на средину у којој се налази. Основни дијелови шуме као екосистема су земљиште, ваздух, шумска животна заједница и геолошка подлога. Шуме су најсложенији копнени екосистем. У њима поред дрвећа живи много других врста биљака, животиња, гљива и микроорганизама. Сложеност се огледа у њиховој израженој спратовности и разноврсној међусобној повезаности свих чланова животне заједнице.

Шумарство постоји од када човјек покушава да шуму искористи за задовољење својих потреба. Под шумарством се могу назвати све човјекове активности чији је циљ одрживо коришћење шумских еколошких система и располагање тим добрима у складу са потребама човјека, при чему се шумским системима мора газдовати да задовоље све потребе. Шумарство се односи и на све економске, еколошке, социјалне и друштвене категорије коришћења. Човјек, дакле, путем шумарства свјесно интервенише у природи и утиче на развој шумских еколошких система, како би себи обезбједио одређену добит. У периоду развоја људске заједнице, све до почетка интензивније индустријализације, шума је било у изобиљу. Човјек им није придавао посебан значај, а није довољно схватао њихову улогу и утицај на стабилност и других еколошких система. Шума је сматрана вјечном и неуништивом, као што се мислило и за ваздух, воду, земљиште и друга природна добра. Садашња сазнања су дијаметрално супротна и на очување шуме се гледа као на очување простора за опстанак људске популације. Тако се питањима газдовања шумским ресурсима посвећује глобална пажња која има за циљ да оно буде трајно, тј. да се мјерама газдовања одржава или повећава заштитни капацитет шуме.

Дрвеће и друге дрвенасте биљке које расту у шумама представљају ослонац многим другим организмима и имају развијене комплексне механизме за одржавање високог нивоа генетске разноврсности. Ова генетска варијација, која се дешава унутар врсте и између врста, има бројне фундаменталне улоге. Она омогућава дрвећу и грмљу да реагују на промјене у окружењу, укључујући и оне које проузрокују штеточине, болести и климатске промјене. Очување диверзитета се сматра сложеном и комплексном активношћу која настоји да обезбједи наставак живота, еволуцију и доступност ових ресурса за садашње и будуће генерације.

С обзиром на бројне користи и функције шума као што су производне, заштитне и социјалне, шума је постала објекат за вишенамјенско коришћење. За успјешно коришћење потенцијала шумских екосистема потребно је обезбједити уравнотежено управљање истим. Кориштење потенцијала шумског екосистема Републике Српске треба да се врши у складу са два основна параметра, еколошким и економским, који у овом случају треба да буду комплементарни.

Одрживо управљање природним вриједностима, очување природне равнотеже, разноврсности и повећање квалитета животне средине императив је савременог друштва. Вриједности ових простора су природна богатства, а међу њима шума заузима централно мјесто. У данашње вријеме, као стратешки циљ апострофира се очување, заштита и унапређење природних добара. Појам одрживости у свим својим различитим формама, се у стручној употреби у шумарству мора означити као временски неутралан појам, који говори о трајању, опстанку, сталности или равнотежи стања и производње. Појам одрживости на тај начин стоји насупрот појмовима потрошња, прекомјерно коришћење, исцрпљивање или уништење. Међутим за конкретизацију одрживости у шумарству увијек је неопходно суштинско одређење, тј. која стања, односно производи, треба да буду одрживо осигурани или произведени. Напријед речено намеће обавезу шумарској струци да се према шумама, као стратешком добру, глобално, а и локално (на простору Републике Српске), у планском смислу односи стратешки. То подразумјева стратешко планирање начина, обима и облика коришћења шума и функција шума на један трајно одржив начин, за дужи временски период. У том смислу шумарски сектор Републике Српске, кроз стратешко планирање, а уважавајући опште прихваћени принцип равнотеже економских, еколошких, социјалних и културних функција шума, може да пружи значајан допринос одрживом развоју Републике Српске. Планирање има за циљ доношење одлука и предузимање активности које обликују основну дјелатност, воде то што организација јесте, те оно чиме се она бави и концентришући се при томе на будућност. План представља интегрални скуп стратешких циљева и

активности, који су потребни како би се у будућности остварио жељени резултат. Битна карактеристика планирања у шумарству је унутарсекторска повезаност и усклађеност циљева газдовања шумама утврђених законима, стратешким плановима, шумарском политиком.

Послови, мјере, задаци и активности у Производно-финансијском плану свих организационих дијелова и Предузећа у цјелини су првенствено усмјерени на чување и заштиту шума, његу и одржавање постојећих шумских култура, нова пошумљавања, унапређење и развој сјеменско-расадничке производње, искоришћавање шума (сјеча, израда, привлачење и реализација шумских дрвних сортимената) у складу са реалним могућностима шумских састојина и одредбама шумско-привредних основа, приоритетима инвестиционих улагања, унапређење стања у ловиштима којима газдују шумска газдинства, као и на пружању квалитетних и правовремених стручних услуга у газдовању приватним шумама.

Основ за припрему и доношење Плана су обавезе у газдовању шумама и ловиштима, утврђене Законом о шумама, Законом о ловству, Законом о јавним предузећима, подзаконским прописима, FSC стандардима, шумско-привредним основама, ловним основама, пројектима за извођење радова у шумарству и Смјерницама за израду годишњег производно-финансијског плана за 2018. годину.

Припрема и израда годишњег Производно-финансијског плана за 2018. годину Предузећа ради се у складу са Законом о шумама ("Сл.гласник РС" број 75/08 од 15. августа 2008. године) и Измјенама и допунама Закона о шумама ("Сл.гласник РС" број 60/13 од 18. јула 2013. године) који је, посматрано са правног и економског становишта дефинисао мјесто и улогу ЈПШ "Шуме Републике Српске" а.д. Соколац.

Чланом 4.став 1. Закона регулисано је да "шумама и шумским земљиштем у својини Републике управља и газдује Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде". Управљање и газдовање шумама и шумским земљиштем у својини Републике је дјелатност од општег интереса.

Законом о измјенама и допунама Закона о шумама је регулисано да „Министарство врши контролу и праћење извршених радова Јавног предузећа шумарства и прави годишњу анализу активности, са оцјеном рада и приједлогом мјера у погледу даљег коришћења шума и шумског земљишта у својини Републике, укључујући и обавезу одржавања“ (члан 31. став 5 Закона о шумама).

Законом је, даље регулисано да дио послова газдовања шумама и шумским земљиштем (коришћење шума и шумског земљишта у својини Републике, укључујући и обавезу одржавања), обавља ЈПШ "Шуме Републике Српске" а.д. Соколац /у даљем тексту Предузеће/ на основу посебног уговора који закључује са Министарством уз претходну сагласност Владе РС (корисник шума и шумског земљишта). 23.11.2009. године закључен је Уговор о коришћењу шума и шумског земљишта у својини Републике Српске, укључујући и обавезу одржавања на период од 50 година, којим су уређена права и обавезе уговорних страна.

Предузеће остварује уговорна права на начин који одговара природним законитостима шумског екосистема, као и мјерама које омогућавају његову интегралну заштиту, одрживост биолошке равнотеже и биодиверзитета, а по основу провођења мјера којима се побољшава еколошка, економска и социјална функција шумског екосистема. Чланом 34. и 35. Закона регулисана су права и обавезе нашег Предузећа као корисника шума, а то су првенствено:

- заштита шума и чување шума,
- израда и спровођење планских докумената (израда годишњег плана газдовања, извођачких пројеката),
- производња шумског репродукционог материјала,
- гајење шума,
- коришћење шума и осталих шумских производа,
- изградња и одржавање шумских путева и других објеката,
- унапређење општекорисних функција шума,
- вођење евиденција о шумама,
- обезбјеђење средстава за одржавање и заштиту шума,
- издвајање, уређење и унапређивање стања у постојећим сјеменским објектима,

-чување и одржавање граничних ознака између шума у својини Републике и шума у приватној својини,

-заштита шума од пожара и

-други послови одређени Законом и прописима донесеним на основу Закона.

Предузеће има обавезу очувања и увећања вриједности шума, обезбјеђења услова за развој и остваривање општекорисних функција шума, остварења најбољег економског ефекта, као и усклађивање својих планова и активности са плановима и активностима других корисника природних добара који обављају привредну дјелатност у оквиру истог подручја.

Предузеће, као корисник шума и шумског земљишта је дужно да:

-осигура економску функцију шума обезбјеђењем трајности приноса од дрвета и осталих производа и функција шума,

-повећава учешће шума високог узгојног облика у укупном шумском фонду,

-повећа површине под интензивним засадама ради повећања производње дрвета,

-преводи деградиране шуме у високе шуме уколико то еколошки услови дозвољавају,

-обезбјеђује природни начин обнављања и вјештачко подизање шума у складу са еколошким условима и

-обавља друге послове који доприносе развоју и очувању шума.

Предузеће има право интегралног коришћења шума и шумског земљишта ради стицања добити што подразумијева:

-производњу и промет шумских дрвних сортимената,

-производњу и промет шумског репродуктивног материјала,

-сакупљање, производњу и промет осталих шумских производа,

-експлоатацију камена, пијеска и шљунка за своје потребе,

-управљање ловиштима и

-друге дјелатности у вези са интегралним коришћењем шума и шумског земљишта у складу са Законом.

У 2012. години усвојена је од стране Народне скупштине Републике Српске „Стратегија развоја шумарства Републике Српске за период 2011-2021. године“.

Чланом 28. Закона регулисано је да Јавно предузеће шумарства доноси годишњи план газдовања шумама у својини Републике који мора бити у складу са Шумскопривредним основама.

Саставни дио годишњег плана су извођачки пројекти. Садржај годишњег плана може се измијенити само због елементарних непогода и других непредвиђених околности и то по истој процедури по којој је првобитно донесен.

Годишњи план садржи: план заштите шума, гајења, сјеменско-расадничке производње, коришћења шума, изградње и коришћења инфраструктуре и коришћења осталих шумских производа, као и планирани обим средстава за извршење овог плана.

II ОСНОВНЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ ПОСЛОВАЊА У 2017. ГОДИНИ

У циљу што реалније израде плана пословања, маркирани су присутни проблеми и одређени основни правци будућег дјеловања, са освртом на пословање у претходној години.

Активности Предузећа у 2017. години су биле усмјерене на извршење обавеза проистеклих из шумско-привредних основа, преточених у годишњи план пословања за 2017. годину.

Пословну 2017. годину карактерише низ активности усмјерених на извршење свих планских задатака од узгоја, заштите и искоришћавања шума, до приоритетног инвестирања, трансформације, ефикаснијег рада и бољег финансијског резултата.

Предузеће је у 2017. години пословало у повољнијем пословном амбијенту у односу на претходне године, за које је било карактеристично нарушено финансијско стање дрвопрерађивачког сектора узроковано негативним ефектима свјетске економске кризе у претходном периоду. Све је то утицало на спорост опоравка дрвопрерађивачког сектора који је своју хроничну неликвидност пренио на Предузеће, кроз немогућност плаћања обавеза за испоручену робу. У 2017. години дошло је до евидентног опоравка дрвопрерађивачког сектора (у смислу поправљања ликвидности), што је утицало на повећање тражње за ШДС, те је самим тим дошло и до значајне консолидације Предузећа.

1. Уређивање шума

У току 2017. године прикупљени су и обрађени таксациони подаци и израђен је текстуални дио шумскопривредних основа за следећа шумскопривредна подручја :

- „Средњеврбаско“,
- „Ханпјесачко“ и
- „Чемерничко“.

Извршено је прикупљање таксационих података за израду шумскопривредних основа за следећа шумскопривредна подручја:

- „Которварошко“,
- „Козарачко“ и
- „Рибничко“.

Извршено је обиљежавање граница одјела за израду шумскопривредних основа за следећа шумскопривредна подручја:

- „Доњеврбаско“ и
- „Горњедринско“.

Настављена је дигитализација карата у преосталим шумскопривредним подручјима (оним шумскопривредним подручјима која немају дигитализоване карте).

Извршено је пројектовање и урађена инвестиционо-техничка документација за изградњу 40 километара шумских камионских путева, као и пројекти за реконструкцију 50 километара шумских камионских путева.

У 2017. години извршени су прегледи регистрованих и нерегистрованих сјеменских објеката у свим шумскопривредним подручјима гдје је било таквих објеката. У склопу тих активности вршен је преглед расадника, Индустријских плантажа и Института за генетичке ресурсе, у погледу контроле производње и здравственог стања садног материјала.

У 2017. години завршено је снимање података на постављеним биоиндикацијским тачкама у оквиру Извјештајно-прогнозне службе.

У овој години настављени су послови обуке сјекача и тракториста у Јавном Предузећу у складу са одлуком Управе Јавног Предузећа.

2. Сјеменско-расадничка производња и шумско-узгојни радови

Сјеменско-расадничка производња организована је у "Центру за сјеменско-расадничку производњу" Добој /ЦСРП/, који у свом саставу има пет расадника („Станови“-Добој; „Петковача“-Брчко; „Бишина“-Шековићи; „Ступине“-Невесиње, „Горња Пухарска“-Приједор). ЦСРП Добој у

оквиру Предузећа је формиран у циљу очувања генофонда шума Републике Српске и његово одрживо коришћење за производњу квалитетног сјемена и садног материјала. Остваривање ове функције шума је увелико олакшано изградњом Сјеменског центра у расаднику "Станови" у Добоју, 2009. године, чиме је Предузеће активно укључено у токове савременог шумарства. За сјетву је коришћено домаће сјеме, које је прикупљено из регистрованих сјеменских објеката.

У прилог томе иде и набавка постројења за индустријску производњу контејнерских садница, система за наводњавање растилишта, одређене количине контејнера и рамова. Ријеч је о донаторским средствима Пројекта одрживог газдовања шумама и крајолицима, чије активности финансира Глобални фонд за заштиту животне средине /GEF/ путем Свјетске банке. Коришћењем савремене линије за производњу садница значајно ће се побољшати квалитет садног материјала, а тиме и успјешност радова пошумљавања на терену.

За извршење плана производње садница припреме су почеле у јесен претходне године када је извршена припрема земљишта за сјетву сјемена и пикирање садница.

Шумска газдинства су правовремено обезбијеђена потребним садним материјалом за пошумљавање.

У ЦСРП Добој се у ноћи између 15. и 16. јуна 2017. године у РЈ „Станови“ Добој десио пожар у коме су изгорјели грађевински објекти, расадничка механизација са прикључним уређајима, опрема за дораду шумског сјемена, лабораторијска опрема, те материјал и ситан инвентар. Рјешењем генералног директора број 02-4050/17 формирана је комисија за попис имовине уништене у пожару са задатком да изврши поменути попис. Осигуравајућа кућа Крајина осигурање са партнером Дрина осигурање (у овим осигуравајућим кућама су осигурани објекти ЈПШ „Шуме РС“ за 2017. годину) је излазила на терен, али до момента писања овог документа у ЦСРП Добој није стигао записник или извјештај осигуравајуће куће о штети насталој у пожару.

У склопу „Центра за газдовање кршом Требиње“ основан је расадник који има функцију производње медитеранских врста садног материјала.

Оцјена извршења шумско-узгојних радова у односу на план за 2017. годину није задовољавајућа, тако да се у високим шумама са природном обновом и шумским културама (проста репродукција) очекује остварење од 92 % посматрано вриједносно. Обим радова у изданацким шумама, високим деградираним шумама и голетима способним за пошумљавање је на још нижем степену извршења, и очекује се остварење од 71 % у односу на план. Подбачај радова у оквиру проширене репродукције је највећим дијелом узрокован већ можемо рећи хроничним недобијањем средстава посебних намјена - надокнаде за унапређење општекорисних функција шума.

За разлику од ових података као позитиван примјер истичемо почетак подизања засада топола. У склопу сарадње са Институтом за низијско шумарство из Новог Сада настављен је пројекат оснивања засада топола. Активности на овом пројекту су почеле 2014. године када су посађене резнице тополе у ЦСРП Добој у расаднику Петковача у Брчком. Пошумљавање је вршено са резницама у 2016. и 2017. години на подручју ШГ „Градишка“, у шумској управи Подграци на територији к.о. Бистрица на локацијама: к.ч. бр. 629 „Крчевина“, к.ч. бр. 630 „Гушта“, к.ч. 835, 836, 848, 849, 891 „Ива“ и к.ч. 892 „Калило“. Радови су вршени у периоду од 12.04.2016. до 17.06.2016. када су подигнута огледна поља тополе и то: *Populus deltoides* клон S 1-8, *Populus deltoides* клон S 6-36, *Populus deltoides* клон 478 (NS-2), *Populus euroamericana* клон I-214 који служи као стандард за поређење. Досада је обухваћена површина под тополом 6,6 ha, и до краја текуће године би се требали наставити радови на оснивању нових засада чиме би укупна површина износила 9 ha. Уједно ће се вршити и попуњавање првоподигнутог засада. Сви ови радови су рађени уз константно присуство стручњака Института. Дугорочни план активности подразумјева проналажење сличних површина које су у посједу газдинства и на којима би било могуће подизање нових засада уз претходно урађене извођачке пројекте. Ове активности би се уз континуирану сарадњу са стручњацима Института требале проширити на сва она газдинства која се налазе око ријечних долина, са циљем интензивирања производње у шумарству.

3. Заштита шума

Заштита шума се проводи по Програму мјера и активности на заштити шума, Плану заштите шума и објеката од пожара, Оперативним плановима заштите од пожара, а у складу са законским и подзаконским актима.

- Проведене су све превентивне мјере на заштити шума од пожара и од штетних инсеката.

- У вријеме писања овог документа, број пожара је знатно већи од броја у прошлој година, а самим тим и штете које су они до сада проузроковали су веће од прошлогодишњих. Повећању броја пожара допринијеле су временске прилике које су се огледале у изузетно дугом периоду без падавина и са тропским температурама. Без обзира на све мишљења смо да би се требале поштрили законске одредбе за изазивање пожара, јер је досадашња пракса показала да су за починоце истих и када се докаже кривица казне биле прениске у поређењу са материјалном штетом која је проузрокована.

- Штете које су проузроковане бесправним сјечама су веће у односу на исти период прошле године. Сама чињеница да су укупно евидентиране штете закључно са 30.09.2017. године вриједносно износиле преко 2 милиона КМ довољно говори колики је то проблем Предузећа.

Због учесталих периодичних каламитета губара (*Lymantria dispar*), у свим газдинствима провођен је интензиван мониторинг контролних плоха. Градација ове штеточине је интензивирала координирање активности Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде РС, ЈП „Шуме РС“ а.д. Соколац и Оперативног тима за сузбијање губара са циљем праћења популације губара (бројност легала, паразитираност лутки, имага, проценат неоплођених јаја и проценат паразитираности јаја у јајним леглима).

Заштита шума од поткорњака базира се на: мјерама успостављања шумског реда, сјечи случајних ужитака (израда свих нападнутих стабала), примјени феромонских препарата за контролу и сузбијање сипаца у вријеме њиховог ројења, и само у изузетним случајевима (гдје друге методе не могу да се примијене) усмјерена употреба дозвољених инсектицида.

И поред свега наведеног, у претходним годинама евидентно је повећано учешће целулозног дрвета четинара што је директно везано за појаву нарушене биолошке стабилности четинарских састојина, у којима је велики број девитализованих стабала лака мета за поткорњаке, који су у овом ланцу секундарне штеточине. Сушење састојина смрче и појединачних стабала јеле највише је изражено на простору Романије. Због тога је Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде донијело „Наредбу о спровођењу мјера заштите шума сјечом стабала случајних ужитака на романијском платоу“ (Сл. гласник РС број 62 од 27.07.2016. године). Овом наредбом се обавезују газдинства Романија и Височник да обуставе радове на редовним сјечама док се кроз сјечу случајних ужитака не санирају све локације на којима је евидентирано сушење четинарских стабала. У том контексту истима је наложено да све расположиве људске и материјалне ресурсе ангажују на извршењу ових задатака. Прописане мјере ће имати смисла само онда ако се на жаришту, поред фенотипски нападнутих стабала у језгру, изврши и сјеча следећег прстена 5-10 метара условно здравих стабала, јер је из искуства познато да су се у њима већ настанили поткорњаци. Ова наредба је била на снази до половине 2017. године, јер је санација свих тих локација и извршена што би требало да се већ у наредној години осјети у виду смањења учешћа целулозног дрвета четинара у овим газдинствима. И даље је потребно наставити са спровођењем правилника о шумском реду.

Уз ове мјере потребно је на дугорочном плану инсистирати на пошумљавању лишћара у чистим четинарским шумама са циљем да се проценат лишћара доведе до 30 % учешћа, јер ће се тиме смањити киселост земљишта, а самим тим ће се добити стабилније и отпорније састојине на све биотске и абиотске утицаје. Мање пошумљавање лишћара је и даље присутно и апострофира се као проблем у дистрибуцији садница у ЦСРП Добој.

Сушење састојина храста китњака на планини Озрен је и даље актуелно и присутно је на површини од око 1 000 ха. Оперативни тим за заштиту шума који је оформило Ресорно министарство, а чији чланови су представници Предузећа, Шумарског факултета и Ресорног министарства, је предложио да се све површине на којима је присутно сушење храста санирају тако што ће се храст посјећи. За сваки објекат рада потребно је урадити пројекат шумскоузгојних

радова. На површинама гдје нема потребе за пошумљавањем, у години уroda сјемена, извршити припрему земљишта за природну обнову. На површинама гдје има потребе за пошумљавањем, пошумљавање извршити са квалитетним садницама црног бора. На нешто дубљим земљиштима и на блажим падинама пошумљавање извршити са садницама старости 2+0, а на плићим и стрмијим падинама садницама црног бора са обложеним коријеном. На површинама гдје је дошло до природног обнављања црног бора и храста китњака по потреби вршити мјере његе. На основу процјене запослених у газдинству, око 118 ha ових површина је потребно вјештачки пошумити, а вриједност ових радова би износила око 440 000 KM што увелико прелази финансијске могућности ШГ Добој. Због чињенице да је сушење храста на планини Озрен попримило размјере елементарне непогоде, у току су преговори са Ресорним министарством о финансирању неких од радова на санацији површина.

Оно што се намеће као нова потенцијална опасност је чињеница да су велики комплекси састојина црног бора подложни шумским пожарима, због тога је потребно тамо гдје је могуће, остављати противпожарне пруге лишћара.

4. Искоришћавање шума

Због повољних услова на тржишту који се манифестују у израженој потражњи шумских дрвних сортимената, ова година је једна од најбољих у задње вријеме по питању остварења производних задатака. Очекује се да ће све фазе бити остварене у планираном обиму (сса 100%).

Због израженог сушења четинарских састојина ванредне сјече у истим су заступљеније у односу на план и директно су утицале на лошију структуру реализације ШДС, у којој су у односу на план за 2017. годину заступљенији мање вриједни дрвни сортименти четинара. То се првенствено односи на целулозно дрво четинара чија се реализација очекује да буде већа за 4,19 % у односу на план. Тако неповољна сортиментна структура је утицала и на просјечне цијене, па се очекује мања просјечна продајна цијена четинара за око 2,23 KM/m³ у односу на планску. Код лишћара се очекује већа просјечна цијена за око 4,84 KM/m³ што је посљедица повољне сортиментне структуре која се огледа у већем учешћу трупаца у односу на планирано. Најбољу сортиментну структуру четинара има ШГ Клековача Потоци и она је утицала да се у овом организационом дијелу очекује просјечна цијена ШДС без малопродаје већа за око 18 KM/m³ у односу на цијело предузеће. Од газдинстава у којима су доминантнији лишћари у смислу сортиментне заступљености лишћарских трупаца у укупним лишћарима предњаче шумска газдинства: Дрина 54%, Милићи 51%, Мајевица 49% итд.

У циљу унапређења квалитета и евиденција производње примјењиване су:

- мјере с посебном поентом на квалитетном и стручном кројењу и класирању сортимената, основном предуслову за бољи сортиментни напад,
- јединствене евиденције,
- израђен Правилник о поступку уступања радова у шумарству, прилагођен донешеним прописима,
- јединствене норме и калкулације.

Радови на искоришћавању осталих шумских производа су практично на почетку. Изузетак је „Центар за газдовање кршом“ Требиње у коме се у складу са одлукама управних органа Предузећа из ранијег периода приступило плантажном узгоју лаванде на површини од 2,08 ha и смиља на површини од 2,4 ha. У 2017. години извршени су радови на њези плантаже и то: међуредна обрада земљишта, фрезање, окопавање, прихрањивање и залијевање садница. У овој години извршена је и берба лаванде, тако да је сакупљено сса 2,9 тона стабљика са цвијетом и која је продата у том стању, чиме је остварен приход од 2 900 KM. За разлику од претходних година када је извршена продаја смиља у сировом стању, у овој години вршена је дестилација 9165 kg цвјета смиља и произведено је процесом дестилације етерично уље смиља сса 15 литара које је послато на анализу у Институт Јосиф Панчић у Београду и ту је потврђено да је уље доброг квалитета. Све радове су извршили радници Центра.

Успјешнији рад и већи ефекти од споредних шумских производа се могу очекивати доношењем националне шумарске политике Републике Српске, кадровским јачањем у

организационим дијеловима, упутствима за рад, те обезбјеђењем пратећих објеката (хладњача, магацина) и тржишта. Организовано прикупљање и откуп осталих шумских производа (гљиве, лековито биље, шумски плодови, пужеви итд.) је заступљено у укупном приходу Предузећа у малим изнонима. Коришћење шљунка, пијеска и камена врши се искључиво за властите потребе у складу са Законом.

Активности у ловиштима одвијају се у складу са законским прописима, ловним основама и годишњим планом коришћења ловишта. Годишњи планови коришћења ловишта, за наша ловишта, раде се за период 01.04. текуће до 31.03. наредне године, односно за период биолошке године, па се за исти временски период прати и извршење планских задатака. Из тог разлога не можемо имати коначне податке о извршењу ловних планова, већ ћемо користити податке шестомјесечног извршења ловних планова коришћења наших ловишта.

Извршење одстрела, за првих шест мјесеци је слабије, због недостатка страних ловаца, услјед неспровођења Конвенције о међународној трговини угроженим врстама флоре и фауне (CITES), а већини домаћих ловаца су цијене одстрела превисоке, поготово атрактивне дивљачи, тако да је у првих шест мјесеци одстријељено 34 ком срнеће дивљачи, 3 дивокозе, 1 медвјед, 1 в.тетријеб, 12 дивљих свиња и 3 вука.

5. Инвестициона улагања

У инвестиције би према оцјени требало бити уложено приближно 17,4 милиона КМ, што је око 46 % у односу на план инвестиција за 2017. годину. Највећа инвестирања су извршена у :

- биолошке инвестиције,
- изградњу и реконструкцију шумских камионских путева,
- шумскопривредне основе, и
- набавку возила и основних средстава.

Разлог неизвршењу је углавном финансијске природе, односно ликвидности појединих организационих дијелова.

Опредјељење органа управљања је да би и убудуће требало задржати досадашње приоритете улагања.

6. Финансијски резултат и мјере финансијске консолидације

По садашњим процјенама очекује се позитиван финансијски резултат од око 5,8 милиона КМ у Предузећу као цјелини. Предузеће је по полугодишњем обрачуну исказало губитак од 895 421 КМ, с тим да је десет организационих дијелова исказало негативан резултат, док су остали организациони дијелови пословали позитивно. На крају 2017. године негативан резултат очекује се у три организациона дијела Предузећа, а очекује се да Предузеће у цјелини послује са добити већом од планиране за 2017. годину.

Управа Предузећа је предузела енергичне мјере производно-финансијске консолидације на свим нивоима и у свим организационим дијеловима у сфери смањења трошкова пословања, а исто тако учињени су додатни напори на квалитетнијој реализацији ШДС.

Без обзира на значајно побољшање пословања већ на девет мјесеци 2017. године, инсистирано је на провођењу мјера финансијске консолидације, што подразумева:

- потпуно извршавање планских задатака,
- спровођење донесених мјера с посебним освртом на боље кројење и класирање шумских дрвних сортимената,
- повећање учешћа више вриједних сортимената,
- свођење свих залиха на оптимум,
- провођење мјера штедње на свим нивоима,
- бољу наплату и одабир солвентнијих купаца,
- утуживање дужника,
- репрограмирање и коначно рјешење дуготрајног дуга државних предузећа дрвне индустрије,
- инвестирање у утврђене приоритете, а у складу са могућностима.

7. Цертификација шума

Повећана друштвена свијест о уништавању и деградацији шума је довела до тога да се потрошачи желе осигурати да куповином дрвета и других производа шуме неће допринијети том уништавању, већ помоћи очувању шумског богатства за будућност. Одговарајући на такве захтјеве, појавиле су се међународне организације које су израдиле стандарде које је потребно задовољити како би се стекло право на заштићену маркицу која је препознатљива и означава производе који су настали одговорним газдовањем шумама. На основу тога разрађене су процедуре којима се испитује да ли они који газдују шумама и шумским земљиштем поштују одредбе међународно признатих стандарда за сертификацију газдовања шумама.

У ЈПШ “Шуме Републике Српске” је организован групни систем FSC сертификације газдовања шумама. У том систему Јавно предузеће осигурава својим интерним процедурама да се сви чланови групе придржавају FSC стандарда, а акредитационо тијело које је издало сертификат методом узорка врши годишњи мониторинг Јавног предузећа.

Јасна опредјељеност Предузећа на процесима сертификације није само последица тога што је цертифицивање незаобилазна активност на путу европских интеграција, већ и због бројних побољшања која процес цертифицивања доноси.

Ту прије свега мислимо на :

-процјену еколошко-социјалног утицаја шума која се мора уважавати у процесима планирања;

-издвајање шума високе заштитне вриједности;

-повећање заштите на раду;

-процедуру мониторинга општих карактеристика шуме и пословања предузећа;

-комуникација са осталим корисницима шумских потенцијала (интересне групе);

-транспарентност пословања;

-задовољавање правних регулатива и побољшање свих видова евиденција.

У периоду од 16. до 25. октобра 2017. године у Предузећу је вршена контрола цертификације шума, односно рецертификација шума због истицања важења сертификата (09. марта 2018. године). Контрола је вршена од стране међународног акредитационог тијела SGS Slovakia. У контролном тиму су били: Милан Тотс вођа тима, Власлава Колорисин главни процјенитељ, Бојан Ђурић процјенитељ, Стеван Станчић локални сарадник и Стево Секулић локални сарадник. Контролне прегледе су радила три одвојена тима, па је предмет контроле био већи број газдинстава него што је било иначе. Контролисани су: ШГ „Борја“ Теслић, ШГ „Градишка“ Градишка, ШГ „Чемерница“ Кнежево, ШГ „Приједор“ Приједор, ШГ „Јахорина“ Пале, ШГ „Зеленгора“ Калиновик, ШГ „Бирач“ Власеница, ШГ „Височник“ Хан Пијесак, ШГ „Врбања“ Котор Варош, ШГ „Горица“ Шипово и ШГ „Бања Лука“ Бања Лука.

Приликом прегледа утврђене су неке неусаглашености са FSC стандардима у виду корективних мјера које треба у наредном периоду отклонити. Односи са синдикатима Предузећа, који су раније третирани као неусклађеност, подведени су сада као велика грешка (Принцип 4 индикатор 4.3.3.). Велике грешке изискују поновну контролу у року од 3 мјесеца, до када је дат рок менаџменту Предузећа да започне преговоре са репрезентативним синдикатом (или више њих ако имају репрезентативан статус). Евидентирано је и седам малих неусаглашености које треба отклонити до следећег редовног годишњег прегледа.

Урађени су акциони планови за отклањање неусклађености посебно за велике, а посебно за мале неуслађености. Све ово изискује озбиљност у поштивању критерија које прописују FSC стандарди, да газдинства са великом одговорношћу приступе отклањању примједби. Само колективни и одговорни рад може да уроди добрим резултатима, с обзиром да је најављено да се ради на проширењу FSC стандарда, односно индикатора. Све претходно наведено не умањује важност сертификата који посједујемо до 10.марта 2018. године.

III САДАШЊЕ СТАЊЕ ШУМАРСТВА

Шумарство представља привредну грану која се бави узгојем, заштитом и искоришћавањем шума. Поред непосредних привредних користи, вриједност шума је и у њиховим еколошким и социјалним функцијама које се манифестују у виду регулације влажности и падавина, конзервације земљишта и станишта бројне дивљачи, оне су основ стабилизације биосфере и општег екосистема, односно стабилизације и одржавања здраве човјекове и радне средине. Биолошки диверзитет, односно разноврсност живих организама и разноликост унутар различитих врста, као и између врста и екосистема, важан је ресурс за људско постојање и има пресудну улогу у одрживом развоју и искорјењивању сиромаштва и глади у свијету. Генетички ресурси планете Земље су од виталног значаја за човјечанство, за његов привредни и друштвени развој. У свим дијеловима свијета растућа је свијест о добробити и користи биолошке разноврсности на живот и здравље сваког појединца као и свијест о потреби очувања генетске разноврсности као основе биолошке разноликости. Као резултат наведених чињеница, постоји опште прихваћено признање да је биолошка разноликост глобална имовина од огромне вриједности не само за садашње него и за све будуће генерације. Шуме представљају најзначајнију ризницу биолошке разноврсности на Земљи. Поред тога, људима нуде широк спектар производа и услуга. Дрвеће и друге дрвенасте биљке које расту у шумама представљају ослонац многим другим организмима и имају развијене комплексне механизме за одржавање високог нивоа генетске разноврсности. Ова генетска варијација, која се дешава унутар врсте и између врста, има бројне фундаменталне улоге. Она омогућава дрвећу и грмљу да реагују на промјене у окружењу, укључујући и оне које проузрокују штеточине, болести и климатске промјене.

Савремени концепт газдовања шумама треба форсирати у циљу стварања услова за максимално остваривање већине функција шуме. Поред максималне продукције дрвета, односно продукције других добара, циљ је и остваривање бројних заштитно-регулаторних и социо-културних функција шуме. Основни циљ газдовања шумама је да се осигура трајно газдовање кроз коришћење и проширење истих. Пословна и развојна политика Јавног предузећа и организационих дијелова утврђује се планским документима, односно плановима развоја и програмима рада у складу са Законом и Статутом.

У 2018. години ЈПШ Шуме Републике Српске ће обиљежити 25 година од оснивања. У ових четврт вијека постојања Јавно предузеће је претрпilo бројне структурне и организационе промјене. Ове промјене су дјелимично узроковане и мјењањем законске регулативе, која је дефинисала мјесто Предузећа у самом начину и методама управљања са шумом као једним од највећих природних ресурса које посједује Република Српска. По важећем Закону о шумама, шумама и шумским земљиштем у власништву Републике Српске управља и газдује Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде. Јавно предузеће "Шуме Републике Српске" а.д. Соколац је дужно да врши радове: узгоја, заштите и искоришћавања шума и осталих шумских производа, узгоја и заштите дивљачи у додијељеним ловиштима, учествује у пројектовању и научно-истраживачком раду, као и на осталим корисним функцијама шума. Све ове радове Предузеће остварује преко 31-ог организационог дијела, односно 26 шумских газдинстава, "Центра за сјеменско-расадничку производњу", "Центра за газдовање кршом", "Истраживачко-развојног и пројектног центра", новоосноване шумарске куће „Огњиште“ и Дирекције Јавног предузећа, који немају својство правног лица.

На основу расположивих података из Катастра шума са стањем 31.12.2016. године Јавно предузеће шумарства "Шуме Републике Српске" врши радове: узгоја, заштите и искоришћавања шума и осталих шумских производа на површинама државних шума које су дате у следећој табели:

Катастар свеукупних дрвних маса у државним шумама по ширим категоријама шума

Категорија шума	Површина	Залиха свеукупне дрвне масе		Просјечни годишњи прираст		Планирана сјеча (просјечна)	Извршена сјеча (у 2016.г.)
	ha	m ³	m ³ /ha	m ³	m ³ /ha	m ³	m ³
Високе шуме са природном обновом	469 311	157 061 802	334,66	3 810 488	8,12	2 721 093	2 677 457
Високе деградирание шуме	19 714	3 822 418	193,89	80 225	4,07	18 283	11 973
Шумске културе	55 265	8 732 184	158,01	469 604	8,50	135 879	82 274
Изданачке шуме	215 122	24 985 206	116,14	938 392	4,36	312 892	153 626
Површине подесне за пошумљавање и газдовање	168 692						
Површине неподесне за пошумљавање и газдовање	63 395						
Узурпације	19 718						
Укупно	1 011 217	194 601 610	256,25	5 298 709	6,98	3 188 147	2 925 330

Шуме и шумско земљиште у Босни и Херцеговини се простиру на површини од 2 709 800 ha, што чини 53% површине државе. Од те површине око 20 % се налази у приватном власништву. Високе шуме, високе деградирание шуме и изданачке шуме се простиру на 81,5% површине. Од те површине чак 33,9 % чине изданачке шуме које су настале као посљедица чистих сјеча на великим површинама у високим шумама у доба аустроугарске анексије, те честих ратова на овим просторима. На девастацију шума нису толико штетно утицали ратови колико су то послератни периоди када се шума експлоатисала са великим интензитетом.

У контексту тога треба посматрати и стање шумског фонда Републике Српске које се огледа у томе да се од укупне површине од 1 314 889 ha у државном власништву налази 1 011 217 ha или 77 % свих шума Републике Српске. У оквиру државних шума знатан дио односи се на површине подесне и неподесне за пошумљавање и газдовање, те изданачке шуме (44 %). Због претходно наведеног, намеће се обавеза свих, а посебно Предузећа, редовног пошумљавања подесних површина, те превођења изданачких шума у виши узгојни облик.

Залихе свеукупне дрвне масе у високим шумама са природном обновом износе 334,66 m³/ha, односно око 235 m³/ha нето дрвне масе.

Залихе у шумским културама износе просјечно 158,01 m³/ha свеукупне дрвне масе, уз напомену да је залиха далеко већа јер су у површину урачунате и културе испод таксационог прага, а за њих немамо дрвну масу.

Залиха у високим деградираним шумама износи 193,89 m³ свеукупне дрвне масе по 1 ha, а у изданачким шумама 116,14 m³ свеукупне дрвне масе по 1 ha.

Просјечни годишњи прираст у свим категоријама шума којима газдује Предузеће је 6,98 m³/ha свеукупне дрвне масе.

Залиха свеукупне дрвне масе у доба уређивања, увећана за прираст и упоређена са пробном дознаком је основ за одређивање висине сјеча, односно етата.

Отвореност шума и шумског земљишта износи 9,41 km на 1000 ha. У току 2016. године изграђено је 53,76 километара шумских камионских путева. Градња нових путева током ратног и поратног периода је била незнатна, а углавном је улагано у поправке и одржавање постојећих путева. Улагања у изградњу и реконструкцију шумских камионских путева заслужују посебну пажњу, не само када је ријеч о државним шумама него и о свим другим шумама и шумским земљиштима Републике Српске. Разлози томе су вишеструки. Због ниске отворености шума, етат се не реализује на цијелој површини шумскопривредних подручја. Ниска отвореност шума има за

посљедицу повећање транспортних дистанци у фази примицања и привлачења израђених дрвних сортимената, те с тим у вези, повећање трошкова транспорта и обима штета изазваних примјеном механизације. Због ниске отворености, отежане су мјере заштите шума, посебно од пожара, недовољно су валоризоване услужне користи и општекорисне функције шума, успорен је развој руралних подручја. Самим повећањем отворености шума повећала би се активност на прикупљању споредних шумских производа. У склопу ИРПЦ-а у оквиру секције за путеве врши се израда инвестиционо-техничке документације за градњу нових и реконструкцију постојећих камионских путева. У 2017. години инжињери ИРПЦ-а су вршили презентацију отварања шумских комплекса примарном и секундарном мрежом путева и све је више организационих дијелова који се одлучују на овај вид планирања и градње путне мреже.

Приватне шуме су дуго времена биле потиснуте на маргине шумарства у стручном и друштвеном погледу. Приватне шуме заузимају 23% површине шума и шумских земљишта у Републици Српској или око 11% од укупне површине Републике. Приватне шуме су подијељене на 600.000 катастарских честица у посједу око 340.000 власника. Стање приватних шума је незадовољавајуће прије свега у погледу узгојног облика: учешће високих шума је око 37%, изданачких 59%, а остатак се односи на високе деградиране шуме, шумске културе те подручје крша и голети. Такво стање узгојних облика утиче на изразито неповољну структуру како по показатељима производности и квалитета тако и по степену очуваности. Залихе су знатно мање од нормалних, што за собом повлачи у просјеку смањење запреминског прираста, а самим тим и приноса дрвне запремине. Сложене друштвене прилике у задњих двадесетак година утицале су на појаву озбиљне девастације и крчења приватних шума. Вршење стручних услуга у приватним шумама повјерено је ЈПШ „Шуме Републике Српске“.

IV ПРОИЗВОДНО-ФИНАНСИЈСКИ ПЛАН ЗА 2018. ГОДИНУ

Систем планирања представља стручну разраду и формулисање задатака у циљу остваривања општих и осталих циљева и интереса. Планови газдовања шумама су стручна интерпретација циљева и интереса Републике, а њихова реализација је задатак свих запослених радника шумарства.

Системи планирања и планска рјешења имају задатак да дају рјешења којима се што потпуније остварују укупни захтјеви и интереси друштва у односу на потенцијале шумских подручја, њихово унапређивање и рационално коришћење. У садашњим условима савремено планирање по свему треба да има карактер интегралног на различитим нивоима. При томе се мора имати у виду :

- међупланска зависност и повезаност,
- међугранска зависност и повезаност,
- вишефункционалност шуме као искористивог природног ресурса,
- узајамност и повезаност појединачних планова у оквиру производно- финансијског плана,
- интегралност појединих фаза у плану обухваћеном периоду на релацији план-реализација-контрола.

Послови, задаци, активности и мјере у Производно-финансијском плану свих организационих дијелова и Предузећа у цјелини у 2018. години, биће превасходно усмјерени на чување и заштиту шума, његу и одржавање постојећих шумских култура, нова пошумљавања, унапређење и развој сјеменско-расадничке производње, искоришћавање шума (сјеча и израда шумских дрвних сортимената) у складу са реалним могућностима шумских састојина и одредбама шумскопривредних основа, приоритетна инвестициона улагања, унапређење стања у ловиштима којима газдују шумска газдинства, пружање квалитетних и правовремених стручних услуга у газдовању приватним шумама, те на стварању повољнијих услова рада и уопште бољег финансијског резултата.

Основ за припрему и доношење Плана су обавезе у газдовању шумама и ловиштима утврђене Законом о шумама, Законом о ловству, Законом о јавним предузећима, подзаконским прописима, шумско-привредним и ловним основама, Трогодишњим и годишњим плановима газдовања шумама, извођачким пројектима, Програмом изградње шумских камионских путева, Програмом израде шумско-привредних основа за наредни уређајни период и "Смјерницама за израду плана".

А. ЗАЈЕДНИЧКИ ЕЛЕМЕНТИ ЗА ИЗРАДУ ПРОИЗВОДНО-ФИНАНСИЈСКОГ ПЛАНА ЗА 2018. ГОДИНУ

"Смјернице", односно "Заједнички елементи за израду плана", усвојене на сједници Управе Предузећа одржаној 28.09.2017. године, засноване на прописима, одредбама шумскопривредних и ловних основа, годишњим плановима газдовања и извођачким пројектима, присутној проблематици из претходне године, процјени будућих тржишних кретања, су основ реалне израде плана пословања. Ради сагледавања реалности израде Плана по организационим дијеловима и на нивоу Предузећа по свим сегментима планирања преносимо интегрални текст "Смјерница" за израду овог документа:

1. Сјеменско-расадничка производња и шумскоузојни радови

1.1. У циљу стварања потребних услова за производњу квалитетног шумског сјемена познатог поријекла, планирати радове и везано за њих трошкове на ревизији, регистрацији и уређивању сјеменских састојина, са акцентом на регистрацији сјеменских састојина лишћарских врста и воћкарица, као и појединачних стабала која би се уписала у регистар и додатно заштитила.

На основу праћења обилности урода сјемена потребно је планирати бербу сјемена из регистрованих сјеменских објеката.

У "Сјеменско-расадничком центру" Добој производњу шумских садница планирати у складу са стањем залиха утврђених по врсти, старости и начину производње садног материјала у 2017. години, стварним потребама шумских газдинстава, могућностима пласмана на домаћем тржишту (пошумљавања у приватним шумама), као и могућностима пласмана ван граница Републике Српске. Планирање производње сјемена и садног материјала усмјерити према производњи врста које су проистекле из одредаба ШПО-а, са посебним акцентом на производњу садница букве, племенитих лишћара и јеле. Недостатак врста рјешавати замјеном, сходно еколошко-вегетацијским карактеристикама за сваку врсту појединачно, док се не постигне континуитет производње.

Имајући у виду да је у оквиру ЦСРП Добој покренута производња контејнерског садног материјала, организациони дијелови у калкулацијама трошкова пошумљавања требају да имају у виду цијену ових садница. Успјех пошумљавања наведеним садним материјалом је далеко већи, посебно што се у наредном периоду очекују климатске промјене у смислу смањења и распореда падавина на годишњем нивоу који се карактерише са дужим сушним периодима.

Трошкове расадничке производње треба планирати по врсти производа и старосној структури на бази усвојених Норматива за сјеменско-расадничку производњу.

1.2. У шумскоузгојне радове у оквиру просте репродукције планирати све радове у просјечном годишњем обиму, који су утврђени у ШПО за уређајни период, за високе шуме са природном обновом и шумске културе (проста репродукција).

Члан 21, став 2 Закона о шумама и члан 3 Закона о измјенама и допунама Закона о шумама прописује да ће се сви шумскоузгојни радови предвиђени Основом извршавају за сваку годину по обиму и по квалитету, а незавршени радови из текуће године морају се завршити у наредној години.

Посебну пажњу посветити планирању радова на њези и одржавању постојећих шумских култура (чишћење од корова, изданака и избојака и неопходне прореди). Уколико стварно стање шумских култура (загушеност од корова, изданака и избојака због недовољне његе и одржавања у протеклом периоду) захтијева да се радови на њези и одржавању култура планирају у обиму већем од предвиђеног у плану шумско- узгојних радова у шумскопривредној основи, обавеза је сваког газдинства да у таквим случајевима планирају увећан обим тих радова.

Пројекте за извођење по објектима урадити благовремено, што ће са аспекта финансијских показатеља као и због адекватног начина рјешавања избора врста дрвећа за пошумљавање даље помоћи при планирању расадничке производње.

Напомена: Јединственим нормама радова у шумарству нису обухваћене све радне операције из области гајења шума, као и норме сјече, израде и извлачења шумских дрвних сортимената од проредног материјала, те ће се исте допунити, а до тада користити норматив Јавног предузећа „Србијашуме“ за наведене радове.

1.3. У шумскоузгојне радове у оквиру проширене репродукције планирати радове предвиђене за високе деградирание шуме, изданачке шуме и голети у плану шумскоузгојних радова у шумскопривредној основи.

Планирање наведених радова вршити на основу снимљеног стања на терену и јасно прецизираних површина на терену.

Извршење обима планираних радова ће зависити од финансијских средстава која се обезбиједи из надокнада за унапређивање општекорисних функција шума у шумарству Републике Српске и осталих извора финансирања (неутрошена средства надокнаде за коришћење шума, донације, остварена добит у пословању шумског газдинства и ЈПШ).

Напомена: План шумско-узгојних радова доставити по шумским управама и укупно за газдинство.

1.4. Досљедно примијенити Упутство за технички пријем (колаудацију) и провјерити сву потребну документацију.

Примијенити типске обрасце плана шумскоузгојних радова, извјештај о извршењу шумскоузгојних радова и катастра шумскоузгојних радова (кат 7).

2. Заштита шума

Заштита шума и шумског земљишта обухвата мјере и активности које се спроводе ради заштите од биотичких, абиотичких и других чинилаца који могу да изазову штетне посљедице по шуму и шумско земљиште (ЗОШ-члан 50.).

Угроженост шума је вишеструка, било да се ради о човјеку, биљним болестима, инсектима или природним непогодама. Да би се благовремено предузеле мјере заштите шума и шумског земљишта, неопходно је редовно праћење здравственог стања шума, путем Извјештајно-дијагностичко-прогнозне службе у саставу ИРПЦ-а.

Предузеће, као корисник шума има обавезу да обавјештава Министарство о појави штеточина и насталој штети у шуми. Предузеће је обавезно да контролу здравственог стања шума и мјере на сузбијању биљних болести и штеточина, као и евиденције проводи у складу са законским и подзаконским актима.

Послове, мјере, задатке и активности у области заштите шума планирати у складу са стањем на терену, а у складу са Законом о заштити од пожара, Правилником о шумском реду и Програмом мјера и активности на заштити шума у ЈПШ "Шуме Републике Српске" а.д. Соколац који обухвата:

- заштиту шума од човјека (од бесправних сјеча и бесправног промета шумских производа и бесправног заузимања шума и шумског земљишта);
- заштиту шума од штетног дјеловања стоке и дивљачи;
- заштиту шума од штетног дјеловања инсеката и гљива;
- заштиту шума од пожара, уз обавезно доношење оперативних годишњих планова заштите од пожара и гашења истих (или иновирање тог плана из претходне године).

2.1. План заштита шума од бесправних сјеча, бесправног промета и бесправног заузимања шума и шумског земљишта мора да садржи:

- Активности провођења Акционог плана Владе Републике Српске за сузбијање незаконитих активности у сектору шумарства и дрвне индустрије у Републици Српској.
- Контролу лугарских реона минимално једанпут годишње,
- Формирање и опремање интерне контроле у ШГ и њена сарадња са Интерном контролом на нивоу Предузећа и осталим контролним органима.
- Обнављање уништених граничних знакова.

Везано за разграничење државне и приватне шуме и шумског земљишта у следећој години наставити рјешавање узурпација, у складу са Законом о узурпацији ("Сл. гласник РС", број; 70/06 од 24.07.2006. године), којим су одређени рокови, носиоци и поступак рјешавања узурпација. Треба истаћи да поменути Закон предвиђа (чланови 17. и 18.) успостављање граничне линије (тамо гдје то није урађено раније) између шума и шумског земљишта, с једне стране, и пољопривредног земљишта, с друге стране.

2.2. У претходним годинама у Републици Српској четинарске састојине су најугроженије од штетних инсеката (сипаца четинара), што је директна посљедица нарушене биолошке стабилности ових састојина, у којима је велики број девитализованих стабала лака мета за сипце као секундарне штеточине. Планом сјече за 2018. годину у свим газдинствима првенствено треба обухватити локације на којима је евидентно сушење стабала. Мониторинг здравственог стања мора се наставити и у наредном периоду. Један од узрока појаве каламитета поткорњака су и посљедице елементарних непогода (пожар, сњеголоми, вјетроломи и др.), а исте се морају санирати у наредној години.

Сва ШГ су обавезна проводити активности на очувању и унапређењу здравственог стања шума, досљедно примјењујући одредбе Правилника о шумском реду у свим категоријама шума. Сјеча, израда и реализација случајних ужитака је обавезујућа.

Мониторинг здравственог стања четинарских састојина је обавезујући и за наредну годину.

Процедуре набавке феромонских препарата и клопки морају се провести на вријеме, да би постављање истих било урађено на вријеме, прије ројења поткорњака.

2.3. У 2018. години наставити мониторинг стања популације губара у складу са Упутством, те планирати потребне радње и средства како би се спријечиле евентуалне штете на шуми које наноси овај инсект.

Појава сушења састојина јеле и састојина храста није нова и не дешава се само код нас него у цијелој Европи. У наредној години морају се планирати санитарне мјере у угроженим састојинама, али и детаљно снимање угрожених састојина.

2.4. Заштита шума од пожара подразумијева обавезу свих шумских газдинстава да донесу:

1. Оперативне планове за заштиту шума од пожара за 2018. годину, са свим компонентама за превентивно дјеловање и припремним активностима за брзо дјеловање у случају евентуалног пожара.

Оперативним планом морају бити дефинисане сљедеће активности, а на бази процјене угрожености шумскопривредног подручја:

Мрежа осматрачница и систем дојаве.

Мобилне екипе за патролна дежурства (нпр. јавни путеви, излетишта, простори гдје чобани чувају стада), дежурства и у дане викенда, празника и у вријеме било каквог окупљања у природи. Врло је битна комуникација са невладиним организацијама (нпр. ловци), које се морају укључити у све облике активности на заштити шума од пожара.

Извођачи радова морају се такође упознати са активностима превентивног дјеловања на спрјечавању пожара и мјерама и активностима на гашењу евентуалних пожара. Извођачи радова морају поштовати законске одредбе на локацијама гдје су смјештени. Обавеза шумског газдинства је да врши контролу провођења превентивних мјера. Обавезе извођача радова у шумским газдинствима биће дефинисане у текућој години.

Начин ангажовања грађевинских машина и радне снаге за евентуалну брзу интервенцију на изради просјека и пробијању противпожарних путева за заустављање ширења ватрене стихије.

Сарадња са јединицама цивилне заштите и ватрогасним јединицама, са јасно прецизираним задацима и обавезама у случају евентуалног пожара.

Сарадња са сусједним шумским газдинствима, у циљу заједничких активности. Сарадња мора постојати и на међуентитетском нивоу (гранични појас).

2. Оперативни план информативно-пропагандних активности.

Информативно-пропагандне активности у директној су вези са временским приликама (суша) и активностима локалног становништва (радови на крчењу приватних посједа). Са информативно-пропагандним активностима треба отпочети одмах и проводити их у току цијеле године.

У циљу заштите шума од пожара потребно је планирати организацију и одржавање информативно-савјетодавних састанака на регионалном нивоу. У активности на спречавању појаве шумских пожара и гашењу истих морају се укључити сви субјекти: локална власт, локално становништво, невладине организације (ловци, еколози, планинари).

Опрема за гашење пожара у власништву ЈПШ „Шуме РС“ а.д. Соколац мора бити припремљена и ускладиштена.

Услови, организација и начин ангажовања грађевинске механизације и радне снаге за евентуалну хитну израду просјека и пробијање противпожарних путева ради заустављања ширења ватрене стихије, као и плаћање услуга, у надлежности је шумског газдинства.

Обука особља у стручним екипама врши се по потреби у шумском газдинству и трајни је задатак.

Обавјештења о забрани ложења ватре постављају су на видним мјестима, а медијска кампања (штампа, радио и телевизија) је у функцији ширења поруке о превенцији пожара и упозорења о повећаној опасности од пожара у току трајања екстремних временских прилика (суша, високе темпратуре, вјетар).

Циљ свих програма за контролу пожара је заштита и правилно функционисање шумских екосистема. Посебна пажња се мора посветити узроцима пожара. Превентивне активности морају бити усмјерене на отклањању узрока пожара. Посљедице пожара на шумске екосистеме могу бити веома тешке, а санирање дуг и тежак посао.

Трансфер знања према грађанима може се остварити као дио програма јавне свијести. Учење о еколошким утицајима пожара, и како реаговати, треба да помогне грађанима да науче методе контроле пожара. Јавност мора бити свјесна пожарне ситуације и мора бити дио програма. Улога ЈПШ „Шуме РС“ а.д. Соколац у заштити шума од пожара је значајна.

2.5. Неопходна финансијска средства за извршавање наведених задатака реално планирати. При планирању личних примања за чуваре шума и ловочуваре треба калкулисати са бруто платама, а истовремено треба водити рачуна да се не дуплирају зараде у производно-финансијском плану и плану ловства. Трошкове сјече, израде и привлачења случајних ужитака не треба планирати у материјалне трошкове заштите шума од инсеката, биљних болести и од елементарних непогода, јер су исти већ планирани у оквиру трошкова производних услуга.

3. Планирани обим сјече и производње шумских дрвних сортимената

3.1. Обим сјече и производње шумских дрвних сортимената у свим шумским газдинствима планирати до висине просјечног годишњег етата по важећој шумскопривредној основи. Газдинства која су прекорачила планирани обим сјеча по категоријама шума по ШПО, дужна су да план сјеча за 2018. годину ускладе са могућим обимом сјеча за преостали дио уређајног периода.

Планирани обим сјече и производње шумских дрвних сортимената мора се исказати по категоријама шума подесним за газдовање (високе шуме са природном обновом, деградирание високе шуме, шумске културе, изданачке шуме) и унутар сваке од тих категорија одвојено по врстама сјече (редовне сјече, ванредне сјече) како је то и предвиђено у табели 3.1.

Како је у тачки 2.2. наглашено да се последице елементарних непогода морају санирати у наредној години, потребно је извршити квалитетну процјену обима ванредних сјеча, као и процјену сортимената који ће се реализовати из тих сјеча.

У напријед наведени обим сјеча укључује се и количина огревног дрвета планирана за малопродају у дубећем стању, а која се односи на продају локалном становништву.

Планирање обима сјече и производње шумских дрвних сортимената за 2018. годину вршити на основу извођачких пројеката.

Базу за план одјела предвиђених за сјечу чини сјекоред који је направљен за цио уређајни период. Саставни дио плана чиниће и одјели који неће бити или ће дјелимично бити реализовани у току 2017. године. Шумска газдинства код којих је истекла важност ШПО, а у процедури је доношење нове ШПО обавезна су се придржавати привременог сјекоред на који је Управа предузећа дала сагласност.

Посебну пажњу треба посветити квалитетној припреми одјела за сјечу, уз поштивање усвојених процедура произашлих из FSC стандарда, ангажовању квалитетних извођача радова у складу са Законом о јавним набавкама, кројењу и класирању шумских дрвних сортимената, квалитетном техничком пријему радова, те квалитетној евиденцији свих извршених радова.

3.2. У табелу 3.2. уносе се подаци о планираном обиму сјеча (етат) за шуме подесне за газдовање и то појединачно за сваку од четири наведене категорије шума из важеће шумскопривредне основе.

3.3. Закон о шумама, члан 84. прописује обавезу Јавног предузећа шумарства „Шуме Републике Српске“ а.д. Соколац, као корисника шума и шумског земљишта у својини Републике, да под истим тржишним условима обезбједи неопходан минимум дрвних сортимената локалним предузећима за механичку прераду дрвета са подручја са којег ти сортименти потичу. Законом о измјенама и допунама Закона о шумама одређено је да неопходан минимум дрвних сортимената утврђује ЈПШ „Шуме Републике Српске“, на основу годишњег обима сјеча за ту локалну заједницу у сарадњи са представницима локалне заједнице. Одлуком Владе Републике Српске о утврђивању критеријума и начину расподјеле шумских дрвних сортимената број: 04/1-012-2-2453/16 од 24.11.2016. године, прописано је на који начин се врши расподјела трупаца за дрвопрерађиваче из Републике Српске. На тако утврђен годишњи обим сјеча сагласност даје Влада.

С тим у вези, потребно је у табели 3.5 планирати сјечу по подручјима општина.

3.4. У табели 4.1. утврђује се динамика сјече и израде шумских дрвних сортимената за планирани обим из табеле 3.1., у табели 4.2. утврђује се динамика привлачења (и износа) шумских дрвних сортимената од пања до камионског пута, а у табели 4.3. динамика отпреме (реализације) шумских дрвних сортимената .

Количину (обим) шумских дрвних сортимената за коју се утврђује динамика у привлачењу (и износу) и отпреми (реализацији) чини количина тих сортимената из табела 3.1. увећана за дио количине прелазних залиха шумских дрвних сортимената изнад просјечног мјесечног планираног обима сјече и израде за 2018. годину. Осим тога, у табели 4.2. план привлачења (и износа) треба умањити за количину која се реализује малопродајом у шуми на пању.

Динамички план у табелама 4.1., 4.2. и 4.3. мора се, у зависности од временских, теренских, тржишних и других услова, утврђивати што је могуће реалније.

4. План реализације шумских дрвних сортимената

4.1. План реализације шумских дрвних сортимената (табела 5.) сачињава се на основу укупних количина тих сортимената из табеле 4.3. и цијена из важећег Цјеновника шумских дрвних сортимената овог Предузећа. Примјењују се цијене на камионском путу или на пању (ако се отпрема врши са шума пања). За трупце четинара и лишћара примијенити цијене трупаца средње дебљинске класе.

Шумска газдинства су обавезна планирати продају дијела укупне количине трупаца четинара и лишћара путем јавног надметања (лицитације) у 2018. години, у проценту до 25 % укупно планиране количине трупаца.

Ефекти такве продаје се приказују у табели 6.

4.2. При изради Плана поштовати забрану продаје шумских дрвних сортимената у дубећем стању изузев продаје одређених количина шдс локалном становништву (огрев, ситно техничко, ограничена количина трупаца за изградњу и поправку породичних кућа и помоћних објеката). Ово је регулисано посебним упутством о продаји шумских дрвних сортимената.

4.3. У табели 5.2 планирати реализацију шумских дрвних сортимената по основу тога да ли сортименти потичу из редовних или из ванредних сјеча.

5. План укупне реализације

5.1. У табели 6. планира се укупна реализација (приходи). "Реализација од шдс" има двије колоне.

Прва: Дио реализације који се преноси из табеле 5.

Друга: Дио реализације који се односи на ефекте лицитација (разлика између вриједности лицитиране количине по планираним лицитираним цијенама и вриједности те исте количине изражене по цијенама на камионском путу из важећег Цјеновника).

У колоне 3, 4. и 5. - Приходи од укидања резервисања и приходи из других намјенских извора у складу са члановима 89. и 91. ЗОШ-а, као и са чланом 95.-уносе се износи планираних трошкова насталих улагањем у шумско-узгојне радове, изградњу и реконструкцију шумских камионских путева и сва остала улагања у складу са Законом. Колона 12-смањење вриједности залиха учинака, уколико се планира, уноси се са предзнаком „-“.

Колона „Остали пословни приходи“ обухвата оне пословне приходе који нису садржани у колонама од 1-12. Збир колоне од 1 до 13 мора одговарати износу укупних пословних прихода из табеле 8.

Колона "Укупно" мора бити идентична укупним приходима из табеле 8 (Табела прихода и расхода). Такође, колоне "Финансијски приходи", "Остали приходи", "Приходи од усклађивања вриједности имовине" и „Приходи по основу промјене рачуноводствених политика и исправке грешака из ранијих година“ (колоне 14,15, 16 и 17) морају бити исте као одговарајући приходи из табеле 8.

5.2. Шумска газдинства требају, на основу извршене евиденције и неопходних припрема на сакупљању и реализацији осталих шумских производа, исте планом реално предвидјети.

Планом такође треба предвидјети који се остали производи могу одрживо искоришћавати. Посебну пажњу приликом израде плана треба обратити на заштићене врсте.

Сва шумска газдинства дужна су:

- задужити стручно лице за обављање ових послова,
  - обезбиједити складишни простор, откупне станице гдје ће се вршити откуп ових производа, обезбиједити мјерне инструменте и друго, неопходно за функционисање истих,
  - остале шумске производе користити у складу са смјерницама из Основа и програма коришћења осталих шумских производа, Правилника о условима коришћења осталих шумских производа и начину сакупљања њихових надокнада, као и прописа који уређују ову област,
  - благовремено ријешити питање циркулације финансијске документације,
  - да на свом подручју врше контролу промета осталих производа, те сходно законским прописима уколико користе остале производе издвоје надокнаду од 3 % продајне цијене производа на посебан рачун ЈПШ, а ако не врше сакупљање осталих шумских производа наплате од комерцијалних сакупљача надокнаду од 5 % продајне цијене производа на посебан рачун ЈПШ. Средства са овог рачуна користе се искључиво за ревитализацију осталих шумских производа на локалитетима са којих они потичу.

6. План утрошка средстава надокнаде за коришћење шума и шумског земљишта и надокнаде за унапређење општекорисних функција шума

У табели 6.1 планира се утрошак средстава надокнаде за коришћење шума и шумског земљишта и надокнаде за унапређење општекорисних функција шума, и то по врсти и вриједности улагања.

План улагања у шумскоузгојне радове и реконструкцију и изградњу шумских камионских путева потребно је приказати по врсти радова, по објектима рада (ПЈ, одјел, односно назив пута), по вриједности радова и по изворима финансирања (надокнада за коришћење шума и шумског земљишта-неутрошена из претходне године и планирана за 2018. годину, надокнада за унапређење општекорисних функција шума и остали извори).

7. План радне снаге

7.1. Радну снагу планирати у складу постојећих Правилника о организацији и систематизацији радних мјеста и извршилаца, а вишак радне снаге рјешавати програмски у складу важећих законских прописа.

Уколико се у току израде Плана за 2018.годину усвоји нови јединствени Правилник о организацији и систематизацији раних мјеста (чија израда је у току) радну снагу планирати и вишак рјешавати у складу са овим актом.

У план расхода планирати трошкове програмског рјешавања вишка радне снаге.

8. План прихода и расхода

8.1. У табели 8. планирају се приходи и расходи, и то аналитички како је у њој и назначено. У колони „Оцјена остварења за 2017. годину“ треба остварене трошкове и приходе у досадашњем периоду у 2017.години пројектовати за цијелу 2017.годину.

При планирању трошкова плата примјењиваће се Закон о раду, Одлука о утврђивању и увећању плате, висине примања по основу рада и висине помоћи-донесене од стране Владе РС 29.06.2016.године и Правилник о раду Предузећа.

Трошкове плата рачунати са планираном цијеном рада до 130 КМ увећаном за остале накнаде, с тим да организациони дијелови код којих је нарушена финансијска равнотежа и остали релевантни финансијски показатељи пословања планирају нижу цијену рада у складу са реалним финансијским могућностима, а највише до просјечне цијене раде за треће тромјесечје 2017. године.

У рубрику - Трошкови зарада, накнада зарада и осталих личних расхода - планирати трошкове нето зарада и нето накнада зарада, трошкове пореза и доприноса на зараде и накнаде

зарада, бруто накнаде члановима НО и одбора за ревизију и трошкове осталих личних расхода (отпремнине, помоћи, награде запосленим, трошкови запослених на службеном путу, трошкови превоза радника на посао и с посла). У накнаде зараде спадају трошкови топлог obroка (без обзира да ли се исплаћују у новцу или је организована исхрана радника у кухињама, ловачким кућама или угоститељским објектима), трошкови теренског додатка, трошкови регреса, зимнице, грева.

8.2. Трошкове сјече и израде шумских дрвних сортимената и њиховог привлачења (и износа) од пања до камионског пута, као и трошкове изградње тракторских и анималних влака планирати и исказивати одвојено како је то и назначено у табели. Ти трошкови се планирају на основу цијена и обима поменутих радова у извођачким пројектима. Цијене тих радова у поменутих пројектима морају бити утврђене на основу Јединствених норми радова у шумарству и калкулација трошкова рада у ЈПШ-а "Шуме Републике Српске" а.д. Соколац.

Трошкови сјече и израде шумских дрвних сортимената и њиховог привлачења од пања до камионског пута, као и израде тракторских и анималних влака утврђују се у извођачким пројектима полазећи од обавезе потпуног провођења Програма мјера на унапређењу квалитета и евиденције производње у ЈПШ-а "Шуме Републике Српске" а.д. Соколац.

У ШГ која имају капацитете за властиту производњу карактер и врста трошкова у односу на горе наведене се мијења, у складу са учешћем производње у властитој режији у односу на укупну производњу.

Планирани просјечни трошкови сјече, израде и привлачења по кубном метру настали у процесу производње шдс-а властитим средствима не могу бити већи од просјечних пројектима планираних трошкова по једном произведеном m^3 .

У остале производне услуге планирају се трошкови таксације за израду ШПО, трошкови транспорта шумских дрвних сортимената до централних стоваришта и границе РС-е (када је у питању продаја ино-купцима) и други транспортни трошкови, трошкови одржавања камионских путева, трошкови одржавања путничких и теренских возила и друга одржавања, трошкови закупнина, трошкови сајмова, трошкови рекламе и пропаганде, трошкови развојних услуга (истраживања, израда програма развоја, студије и слично), трошкови комуналних услуга, трошкови регистрације возила, накнада за коришћење ауто-пута, трошкови дознаке, трошкови шумско-узгојних радова.

Трошкове рекламе и пропаганде планирати у износу највише 0,10 % од планираног пословног прихода (осим за Дирекцију Предузећа чија висина ће бити утврђена посебном одлуком Управе Предузећа), а о распореду и утрошку тих средстава одлучиваће Управа Предузећа.

Трошкове финансирања Дирекције Предузећа планирају шумска газдинства у висини од 2,69 % од планираног прихода од продаје шумских дрвних сортимената (ових издвајања су ослобођени организациони дијелови ИРПЦ Бања Лука, Центар за сјеменско-расадничку производњу Добој и Центар за газдовање кршом Требиње).

8.3. У рубрику „Трошкови амортизације и резервисања“ планирају се трошкови амортизације и трошкови резервисања за трошкове у гарантном року, трошкови резервисања за обнављање природног богатства-надокнада за коришћење шума и шумског земљишта у складу са чланом 89. став 1. Закона о шумама (најмање 10 % финансијских средстава планиране реализације шумских дрвних сортимената утврђених по цијенама у шуми на пању по цјеновнику ЈПШ), трошкови резервисања за задржане кауције и депозите, трошкови резервисања за реструктурисање, трошкови резервисања за отпремнине и трошкови резервисања за јубиларне награде запослених.

У рубрику "Нематеријални трошкови" планирају се трошкови непроизводних услуга, трошкови репрезентације, трошкови премије осигурања, трошкови платног промета, трошкови чланарина, стипендије и кредити студентима и ученицима, трошкови огласа у штампи и другим медијима (осим за рекламу и пропаганду), таксе (административне, судске, регистрационе, конзуларне, локалне и друге) и остали нематеријални трошкови.

Трошкове репрезентације планирати у износу највише 0,10 % од планираног пословног прихода (осим за Дирекцију Предузећа чија висина ће бити утврђена посебном одлуком Управе Предузећа).

У рубрику "Трошкови пореза" планирају се трошкови пореза на имовину, трошкови накнаде за коришћење добара-комунална, издвајања за општине у складу са чланом 89. став 6 Закона о шумама (у износу од 10 % финансијских средстава планиране реализације шумских дрвних сортимената утврђене по цијенама франко камионски пут), накнада за воде, трошкови надокнаде за унапређивање општекорисних функција шума у складу са чланом 91. ЗОШ-а (у износу од 0,07 % на укупан приход), трошкови противпожарне накнаде, накнада за уређење грађевинског земљишта и трошкови пореза на оружје. У "Трошкове доприноса" планирати трошкове доприноса за ПИО за докуп стажа, доприноса за ПИО-бенефицирани стаж и трошкове доприноса за професионалну рехабилитацију инвалидних лица.

Под категоријом "Непроизводне услуге" планирати трошкове одржавање FSC стандарда.

8.4. Највећи дио трошкова Предузећа (преко 90 % од износа укупних трошкова) је стандардизован, односно нормиран различитим методама, а то су: пројекти, норме, калкулације, цијена рада на бази које се израчунавају зараде и накнаде зарада, обавезе по основу Закона и подзаконских аката, порези, доприноси и итд. За мањи дио трошкова за које не постоје норме или се повремено јављају, организациони дијелови Предузећа, односно њихове стручне службе, су дужни да реално планирају висину трошкова на бази искуства из ранијих година, те потребе сталног минимизирања трошкова у сврху јачања профитабилности Предузећа.

При изради производно-финансијског плана, организациони дијелови код којих је нарушена финансијска равнотежа морају имати на уму чињеницу да финансијску консолидацију могу остварити само у том случају ако планирају и остварују максимално могућу добит, а организациони дијелови код којих није нарушена финансијска равнотежа, такође, морају имати на уму чињеницу да постојећу стабилност могу одржавати и повећавати само у том случају ако планирају и остварују одређену могућу добит. Због тога сви организациони дијелови морају на једној страни планирати и остваривати максимално могући пословни приход, а на другој страни морају планирати и остваривати што је могуће мање све врсте расхода.

8.5. Напомена: Сви планирани приходи и расходи морају бити усклађени са Међународним рачуноводственим стандардима, Правилником о рачуноводству и рачуноводственим политикама Предузећа и важећим Аналитичким контним планом Предузећа.

При планирању трошкова водити рачуна да се трошкови за које се не може остварити право на одбитак улазног пореза на додату вриједност (по Закону о ПДВ-у), планирају са урачунатим ПДВ-ом, а сви остали без ПДВ-а.

Поред Плана прихода и расхода на годишњем нивоу (Табела 8), организациони дијелови су дужни да ураде наведени план на мјесечном нивоу и исти унесу у информациони систем Јавног предузећа, с тим што нису у обавези да мјесечни план прихода и расхода достављају у Дирекцију предузећа уз планска документа за 2018.годину.

9. План инвестиционих улагања

При изради овог Плана мора се водити рачуна о реалним изворима финансирања тих улагања. Планови инвестиција који нису засновани на реалним (у највећем степену сигурним) изворима финансирања неће бити прихваћени. У складу са закључком Надзорног одбора ЈПШ-а "Шуме Републике Српске" а.д. Соколац, приоритетно планирати следећа инвестициона улагања:

- Биолошке инвестиције (шумско-узгојни радови). Вриједност ових улагања у табели 9. преноси се из табеле 1.3.;

- Израда шумскопривредних основа

- Пројектовање, реконструкција и градња шумских камионских путева

План инвестирања у пројектовање, реконструкцију и изградњу шумских камионских путева радити у складу са Правилником о изградњи, реконструкцији, одржавању и заштити шумских камионских путева који Вам је доставио Сектор за производњу.

Поштовање законских одредби у инвестирању и поштовање законских одредби о јавним набавкама је обавезно.

Потребно је да организациони дијелови што реалније планирају инвестиције пошто је Управа заузела став да ће се само у изузетним ситуацијама вршити реалокација средстава за финансирање непланираних инвестиција.

Напомена: При планирању набавке путничких аутомобила водити рачуна да се у планирану цијену, односно вриједност укључи ПДВ, јер се не може остварити право на одбитак улазног пореза.

10. План образовања и стручног усавршавања

У табели 10. планирају се активности и трошкови образовања и стручног усавршавања ученика, студената и стално запослених радника у циљу унапређења газдовања шумама и укупног пословања организационих дијелова и Предузећа у цјелини.

План образовања и стручног усавршавања треба да произилази из потреба Јавног предузећа за одговарајућим кадровима, изражених интереса радника за усавршавањем у струци и из захтјева организације и технологије рада за стручним образовањем и усавршавањем, а у складу са Правилником о стручном образовању и усавршавању радника.

Облици сручног образовања и усавршавања радника и других лица су садржани у члану 7. Правилника о стручном образовању и усавршавању радника.

Трошкови образовања и стручног усавршавања из ове табеле сврставају се у Нематеријалне трошкове у табели 8. Ови трошкови по организационим дијеловима Предузећа (осим Дирекције) могу износити највише 0,30 % од планираног пословног прихода.

11. Остали планови

Саставни дио Производно-финансијског плана овог Предузећа за 2018. годину су и:

- План пословања Истраживачко-развојног и пројектног центра Бања Лука (организациони дио овог Предузећа) чији је основни задатак израда шумскопривредних основа за државне и приватне шуме, израда елабората за проглашење заштитних шума и шума са посебном намјеном, пројекте за шумске комуникације и израде дугорочних програма газдовања подручјем крша.

- План пословања Дирекције Јавног предузећа;

- План набавки-Организациони дијелови Предузећа, у складу са Законом о јавним предузећима, Законом о јавним набавкама, Смјерницама и Упутством о набавкама, те Правилником о набавкама роба и услуга, обавезни су направити појединачне планове набавки (основна средства, ситан инвентар, резервни дијелови, ауто-гуме, заштитна средства, потрошни канцеларијски материјал, рекламни материјал, ХТЗ опрема, све врсте услуга и др.). Планови набавки треба да буду усклађени са планираним трошковима (табела 8.) и планом инвестиционих улагања.

- План радова у приватним шумама заснива се на ШПО за те шуме и пројектима за извођење шумскоузгојних радова. Ови пројекти у свом саставу садрже све радове по обиму, мјесту и времену, а израђује их Јавно предузеће шумарства (ЗОШ члан 25). Сва шумска газдинства дужна су израдити годишње планове у складу са важећом ШПО.

- Годишњи планови газдовања ловиштима (додијељеним на газдовање шумским газдинствима) којима се морају планирати радови предвиђени ловним основама;

- Планови (за свако ШГ-о) шумских одјељења, по привредним јединицама, у складу са сјекоредом, за дознаку стабала за сјечу и израду извођачких пројеката у току 2018. године чија ће се реализација (извођење радова) планирати за 2019. годину (Табела 11.) и

- Програми радова на утврђивању граница шума и шумског земљишта у државној својини и укњижавања државних шума и шумског земљишта у оквиру граница ШПП-а у катастар некретнина.

12. Остале активности

У 2018. години планиран је наставак активности везаних за усклађивање општих аката са законским прописима.

Б. ПРОИЗВОДНО-ФИНАНСИЈСКИ ПЛАН

Производно-финансијски план садржи:

1. План сјеменско-расадничке производње и план шумскоузгојних радова.
2. План заштите шума и шумског земљишта.
3. Планирани обим сјече и производње шумских дрвних сортимената.
4. План реализације шумских дрвних сортимената.
5. План укупне реализације.
6. План осталих производа шумарства.
7. План пословања Центра за газдовање кршом.
8. План пословања Истраживачко-развојног и пројектног центра.
9. План радне снаге.
10. План образовања и стручног усавршавања.
11. План сертификације шума.
12. План формирања и расподеле укупног прихода.
13. План расхода.
14. План инвестиционих улагања.

1. Сјеменско-расадничка производња и шумско-узгојни радови

ЈПШ „Шуме Републике Српске“ а.д. Соколац сјеменско-расадничку производњу извршава у „Центру за сјеменско-расадничку производњу“ Добој и расаднику медитеранских врста који егзистира у оквиру Центра за газдовање кршом у Требињу. Центар за сјеменско-расадничку производњу Добој остварује ову производњу са 99,7 % на нивоу Предузећа и он је и успостављен у циљу очувања генофонда шума Републике Српске, те производње квалитетног сјемена и садног материјала. Остваривање ове функције је увелико олакшано, јер је од 2009. године у функцији Сјеменски центар. Тиме је ЈПШ ``Шуме РС`` активно укључено у токове савременог шумарства. Од 2016. године успостављен је система индустријске производње контејнерских садница, гдје ЦСРП располаже са аутоматизованом линијом за пуњење контејнера, системима за наводњавање растишта, одређеном количином контејнера и рамова. У циљу повећања капацитета производње до планираних 2,5-5 милиона садница годишње, неопходна је набавка додатних рамова и контејнера, пластеника и остале неопходне опреме са техничке стране. Успостављањем комплетног система задовољиле би се потребе Јавног предузећа за контејнерским садним материјалом за радове просте и проширене репродукције, али и ширег тржишта. Коришћењем савремене линије за производњу садница значајно ће се побољшати квалитет садног материјала, а тиме и успјешност радова пошумљавања на терену.

У циљу очувања и унапређења генофонда, као и његовог правилног коришћења, у оквиру области генофонда и сјеменарства наставиће се започете активности на уређењу регистрованих сјеменских објеката тј. израде пројеката генетичке мелиорације и уређења сјеменских објеката, те стручна контрола и здравствени преглед истих.

На основу процјене уroda сјемена биће направљен план сакупљања, те у складу са њим, организовано сакупљање сјемена у признатим и регистрованим сјеменским објектима. За већину шумских врста дрвећа карактеристично је то да цвјетају и плодносе у временским интервалима, тј. одликују се периодичитетом урода. Такође, урод сјемена варира од године до године, почев од године када га нема, преко година са малим и просјечним уродом па до године са обилним или пуним уродом. Ово захтјева константно опажање обилности цвјетања, те предвиђање обилности урода. Правилна процјена урода сјемена у текућој години је од суштинске важности ради планирања његовог сакупљања и благовременог обезбјеђивања потребних средстава, опреме и радне снаге. Од података процјене цвјетања и предвиђања урода зависи да ли је оправдано

организовање сакупљања сјемена у једном објекту, шта је потребно и у којем обиму за његову реализацију. Према томе, читава организација послова на сакупљању сјемена зависи од података о уроду.

Узимајући у обзир да постоји потреба за већим количинама квалитетног садног материјала лишћарских врста дрвећа, активности на регистрацији нових сјеменских објеката треба усмјерити на издвајање сјеменских објеката лишћара, у првом реду племенитих, као и шумских воћкарица (најчешће у виду групе или појединачних стабала).

Приоритет пословања у 2018. години је обезбјеђење садног материјала за све организационе дијелове ЈПШ, као и наставак активности на комплетирању система аутоматске линије за контејнерску производњу. Поред тога потребно је интензивирати коришћење осталих шумских производа, кроз подизање нових засада љековитог биља, активности на прикупљању самониклог биља, њиховом ускладиштењу, доради и паковању, а поготово образовању кадрова.

План производње садног материјала у 2018. години је 18.899.303 комада садница. Слједи структура производње садног материјала за 2018. годину:

Ред. бр.	Врста садног материјала	Количина	Учешће
1.	Четинари	17.677.050	93.53%
2.	Лишћари	988.900	5.23%
3.	Воћкарице	79.000	0.42%
укупно шумски садни материјал		18.744.950	99.18%
хортикултурни садни материјал		154.353	0.82%
Свеукупно садни материјал		18.899.303	100.00%

Реализација садног материјала у току 2018. године предвиђена је у количини од 5.206.500 комада.

План реализације садног материјала по методи производње је следећи:

Ред. бр.	Врста садног материјала	класично		контејнер		нисула		Укупно	
1.	Четинари	3.186.450	61.20%	60.200	1.16%	1.323.500	25.42%	4.570.150	87.78%
2.	Лишћари	571.300	10.97%					571.300	10.97%
3.	Воћкарице	40.200	0.77%					40.200	0.77%
Σ шумски садни материјал		3.797.950	72.94%	60.200	1.16%	1.323.500	25.42%	5.181.650	99.52%
Хортикулт. садни материјал		19.850	0.38%	5.000	0.10%			24.850	0.48%
Свеукупно садни материјал		3.817.800	73.32%	65.200	1.26%	1.323.500	25.42%	5.206.500	100%

Из претходне табеле произилази да ће у 2018. години бити реализовано 3.817.800 комада или 73,32% садница произведених класичним методом, 65.200 комада или 1,26% контејнерских садница, као и 1.323.500 или 25,42% нисула садница.

У прољећној дистрибуцији 2018. године планирана је реализација 1.331.200 комада садница или 26%, док је за јесењу дистрибуцију преостаје планираних 3.875.300 комада садница или 74%.

Потреба организационих дијелова ЈПШ Шуме РС за садним материјалом је око 1,89 милиона садница, што је 36% производње ЦСРП. То значи да ће око 3,3 милиона садница ЦСРП морати да реализује преко екстерних корисника (шумарства у Федерацији, привредни субјекти, рудници, путеви, физичка лица и др.). Све ово упућује на неопходност комплексне сарадње на релацији ИРПЦ (планирање пошумљавања кроз ШПО)—ЦСРП (производња квалитетног садног материјала у количинама које се могу пласирати у оквиру Предузећа и на екстерном тржишту) – шумска газдинства (која ће квалитетно извршити пошумљавање).

Планирани шумско-узгојни радови у оквиру просте репродукције законска су обавеза и морају се у цијелости извршити.

Шумско-узгојни радови планирани у оквиру проширене репродукције шума извршаваће се у складу са обимом извршених експлоатационих радова у високим деградираним и изданачким шумама и у зависности од степена обезбјеђених финансијских средстава из накнаде за

унапређење општекорисних функција шума (обезбјеђених по основу члана 91. Закона о шумама) и осталих извора финансирања (донације, остварена добит у пословању шумских газдинстава, неутрошена средства просте репродукције). Шумска газдинства, која су у претходном периоду извршила голе сјече на одређеним површинама у поменуте двије категорије шума ће извршити пошумљавање тих површина одговарајућом врстом садница, а потом одржавати и његовати те културе без обзира у ком степену су обезбиједила финансијска средства из накнаде за унапређење општекорисних функција шума. То се исто односи и на површине голети.

Сва шумска газдинства ће вршити комисијски колаудацију (технички пријем) извршених радова на пошумљавању (садњом садница, односно сјетвом сјемена) након двије и пет година од извршених радова. На основу записника о колаудацији радова установиће се да ли је потребно вршити попуњавање тих површина.

Са становишта биодиверзитета потребно је водити рачуна о очувању мјешовитости врста, а у оним шумским комплексима гдје је она нарушена потребно је вјештачком обновом тежити да се она поново успостави. Ту се првенствено мисли на чисте четинарске састојине у које треба пошумљавањем уносити лишћаре (идеалан однос заступљености врста би требао бити 70:30 у корист четинара), како би се сачувала производна способност земљишта. Уношење лишћарских врста у чисте састојине четинара је пожељно ради смањења киселости земљишта у овим састојинама.

Из следеће табеле може се видјети да је планирано повећање шумско-узгојних радова за 14% (посматрано вриједносно) у односу на оцјену извршења у 2017. години. План радова у оквиру просте репродукције шума у 2018. у односу на оцјену остварења у 2017. години је већи за 11 %, док су радови проширене репродукције већи за 23 % (посматрано вриједносно), у односу на очекивано остварење истих у 2017. години.

У односу на очекивано извршење у 2017. години највеће повећање у смислу планираних радова у 2018. години се односи на: прашење и окопавање новоподигнутих култура (39%), на радове мелиорације изданачких шума (17%), те на пошумљавање (14 %).

У табеларном прегледу се види да су планирани радови у 2018. години за сса 221 000 КМ мањи у односу на план 2017. године. Овом смањењу планираног обима радова у 2018. години у највећој мјери је допринијело хронично недобијање средстава за радове проширене репродукције.

Р.Б.	Фаза рада	Јед. мјере	Планирано 2017.			Оцјена остварења 2017.			Планирано 2018.			оцјена 2017 / план 2017 (индекс)			план 2018 / оцјена 2017 (индекс)		
			Проста р. шума	Проширена р. шума	Укупно	Проста р.шума	Проширена р. шума	Укупно	Проста р. шума	Проширена р. шума	Укупно	Проста р. шума	Проширена р. шума	Укупно	Проста р. шума	Проширена р. шума	Укупно
1	Припрема земљишта за природно подмлађивање	ha	1 791		1 791	1 845		1 845	1 961		1 961	103		103	106		106
2	Пошумљавање	ha	282	387	669	183	381	564	281	364	645	65	98	84	153	96	114
3	Попуњавање култура насталих садњом и сјетвом	ha	75	85	160	63	77	140	60	83	143	84	91	88	95	107	102
4	Прашење и окопавање	ha	67	19	86	68	21	89	65	58	124	102	108	103	96	283	139
5	Чишћење од корова и непожељних врста	ha	426	532	958	489	307	796	350	348	698	115	58	83	72	113	88
6	Прореди у културама	ha	1 407	25	1 432	976	31	1 007	725		725	69	124	70	74	0	72
7	Њега шумских састојина	ha	12 270		12 270	6 831		6 831	5 924		5 924	56		56	87		87
8	Мелиорација изданачних шума превођење у високе шуме	ha		2 541	2 541		1 657	1 657		1 939	1 939	65		65		117	117
9	Планирана количина садница (у хиљадама)	ком	822	1 140	1 962	540	1 117	1 657	805	1 085	1 890	66	98	84	149	97	114
10	Вриједност радова (у хиљадама)	KM	5 726	2 781	8 507	5 277	1 965	7 242	5 865	2 421	8 286	92	71	85	111	123	114

2. Заштита шума и шумског земљишта

Значај чувања и заштите шума и шумског земљишта није потребно посебно истицати. Поред привредног и економског значаја, далеко је већи значај који шуме пружају кроз своје општекорисне функције, а које се огледају у утицају шума на остваривање повољног режима вода, спречавање ерозије земљишта, повећање квалитета питке воде, производњу кисеоника, стварање повољних услова за туризам, рекреацију и друге користи.

Због тога послови на заштити шума од бесправних сјеча и бесправног заузимања шума и шумског земљишта, од пожара, биљних болести, штетних инсеката и од штетног дјеловања дивљачи и стоке, заслужују посебну пажњу и траже сталну мобилност и одговорност у њиховом извршавању.

Према плану за 2018. годину, за заштиту шума у Јавном предузећу шумарства "Шуме Републике Српске" планирано је 11.856.201 КМ. По структури тај износ чине следећи трошкови :

Чување шума (чуварска служба)	10 390 434 КМ
Заштита дивљачи и ловних објеката	761 853 КМ
Заштита шума од инсеката	217 424 КМ
Заштита шума од биљних болести	63 000 КМ
Заштита шума и објеката од пожара	253 308 КМ
Заштита шума од елементарних непогода	68 950 КМ
Остали видови заштите	101 232 КМ
Укупно	11 856 201 КМ

Послови, мјере, задаци и активности на заштити шума за 2018. годину планирани су у складу са стањем на терену и Програмом мјера и активности на заштити шума у ЈПШ-а "Шуме Републике Српске" и Акционим планом за сузбијање нелегалних активности, и обухватају:

1. Заштиту шума од човјека (од бесправних сјеча и бесправног промета шумских производа и бесправног заузимања шума и шумског земљишта),

У наредној 2018. години, у циљу подизања нивоа заштите шума од човјека планирано је следеће:

- константна едукација лугарског особља, те подизање нивоа свијести свих запослених о потреби заштите шума,
- преко државних органа издејствовати ажурнији рад судских институција, јер је нерјешавање пријава за шумску штету један од главних разлога појаве бесправних сјеча,
- у газдинствима која имају изражене проблеме по питању бесправних сјеча потребно је размотрити могућност постављања видео надзора на угроженим локацијама,
- на угроженим локацијама треба постављати рампе које онемогућавају кретање теретним возилима (под условом да не ометају живот становницима на тим подручјима),
- извршити разграничење између државних и приватних шума гдје то до сада није урађено, а тамо гдје су гранични знаци уништени извршити њихово обнављање,
- остварити бољу сарадњу са органима МУП-а и истражним органима, како би смањили нелегалне активности,

Услови за ефикаснију заштиту шума су створени измјенама и допунама Закона о прекршајима Републике Српске (Сл. гласник РС- 29/10 од 09.04.2010. године), којима је враћен легитимитет чуварској служби Предузећа да подноси прекршајне пријаве за бесправну сјечу и крађу.

2. Заштиту шума од штетног дјеловања инсеката (поткорњака и др.), гљива и биљних болести.

У циљу континуиране заштите шума од губара у Републици Српској проводи се контрола бројности губара на сталним огледним плохама од 2006. године у складу с „Упутством о контроли бројности губара“, које је донио Шумарски факултет у Бањој Луци. Због каламитета губара у 2013. и 2014. години, а знајући какве све посљедице он може проузроковати, потребно је и у овој планској години посветити пуну пажњу његовом сузбијању. Наредба о механичком уништавању

јајних легала губара на снази је од 2004. године. По одлуци Управе предузећа све оперативне активности проводиће Оперативни тим за заштиту шума. Директори организационих дијелова су одговорна лица за провођење активности на механичком уништавању јајних легала губара. У случају да се механичким путем не може дјеловати потребно је као и у претходним годинама примјенити авиотретирање нападнутог подручја.

Због чињенице да је сушење састојина четинара на романијском платоу било на великом простору у протеклим годинама, Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде је донијело „Наредбу о спровођењу мјера заштите шума сјечом стабала случајних ужитака на романијском платоу“ („Сл. гласник РС“ број 62 од 27.07.2016. године). Овом наредбом су газдинства Романија и Височник била обавезана да обуставе радове на редовним сјечима све док се не санирају све локације на којима је евидентирано сушење четинарских стабала. У том контексту истима је наложено да све расположиве људске и материјалне ресурсе ангажују на извршењу ових задатака. Наредба је стављена ван снаге половином 2017. године када је процијењено да је санирање свих жаришта урађено. И поред тога и даље је потребно наставити са спровођењем правилника о шумском реду којим је предвиђено гуљење свих свјежих случајних ужитака.

Контролисање бројности поткорњака и његово свођење у фазу латенције се намеће као један од приоритетнијих задатака Предузећа у овој планској години. Да би се то остварило потребно је у свим организационим дијеловима Предузећа у наредном планском периоду досљедно поштивати прописане мјере заштите шума, што се посебно односи на:

- Потпуну сјечу, израду и реализацију случајних ужитака, како у високим шумама тако исто и у шумским културама;
- Поред фенотипски нападнутих стабала у језгру потребно је извршити и сјечу следећег прстена 5-10 метара условно здравих стабала, јер је из искуства познато да су се у њима већ настанили поткорњаци.

Генерално гледано у последње три извјештајне године је повећано учешће целулозног дрвета четинара, што је директна посљедица великог броја осушених стабала четинара проузрокованих лошим здравственим стањем састојина.

- Успостављање шумског реда у току сјече и израде шумских дрвних сортимената у цјелости ће се проводити у складу са одредбама Правилника о шумском реду;
- Правовремено постављање клопки са феромонским препаратима за сипце четинара, са савјесним и одговорним њиховим одржавањем, редовним праћењем и евидентирањем броја уловљених инсеката, те постављањем ловних и контролних стабала, уз обавезу редовног обавјештавања надлежне службе у Дирекцији Јавног предузећа.

У сегменту заштите шума од инсеката и биљних болести планирање на дужи период је врло тешко, јер појава ових штетних фактора зависи од низа непредвидивих околности. И поред тога неопходно је пословање у шумарству проводити тако да би ризик од појаве биљних болести и штетних инсеката у градацији био што мањи. У том смислу Предузеће ће се придржавати Правилника о шумском реду и других нормативних аката који регулишу ову област.

Заустављање сушења хроста на Озрену је такође приоритетан задатак у овој планској години. Као што је раније речено у прегледу активности у 2017. години Ресорно министарство је формирало Оперативни тим за заштиту шума. Чланови Оперативног тима су представници Предузећа, Шумарског факултета и Ресорног министарства. Све активности које су се проводиле у 2017. години ће се наставити и у наредном периоду.

Информације са терена о појави градације било ког инсекта, а нарочито губара, морају бити благовремене, јер је потребно у што краћем року дјеловати на сузбијању механичким и хемијским средствима због његове велике градационе способности.

Интензивирати рад на провођењу мјера утврђених од Оперативног тима за заштиту шума, чији је задатак да врши континуирану координацију на нивоу Предузећа са сличним тимовима формираним у шумским газдинствима.

3. Заштиту шума од пожара, уз обавезно доношење оперативних годишњих планова заштите од пожара и гашења истих, као и израду Плана заштите од пожара

Оно што треба истаћи је да је најтеже заштитити шуму од пожара. У овом случају су врло битне превентивне мјере, будност чуварских служби, као и едукација становништва. Имајући у виду узроке и штете које проузрокују пожари у току овог планског периода примијениће се адекватне превентивне мјере и активности на спречавању пожара. Према Програму мјера и активности на заштити шума при изради Оперативног плана заштите од пожара и гашења истих, у овом периоду планира се следеће:

- Едукација становништва на провођењу превентивних мјера у циљу спречавања појаве шумских пожара преко локалних медија (радио станице, новине и слично);
- На видна мјеста покрај путева, на ивицама шума истицање табли са натписима забране ложења ватре и заштите шума од пожара;
- У временским периодима критичним за појаву пожара (рано, топло и сушно прољеће, топло и сушно љето) обезбједиће се осматрачка служба чији припадници морају да врше непрекидно осматрање са доминантних кота. Истовремено, у сједишту шумског газдинства у нерадне дане и после радног времена обезбједиће се дежурство ради благовременог пријема обавјештавања о појави пожара и организације брзе интервенције на његовом гашењу;
- Осматрачи ће се опремити одговарајућим средством везе (радио станица, мобилни телефон) те двогледом;
- У свим шумским газдинствима формираће се интервентна противпожарна јединица (именима и презима задужених, од најмање тридесет припадника) за гашење пожара хитно по његовом откривању. Иста ће се квалитетно опремити противпожарном опремом и одговарајућим возилом како би била у могућности да ефикасно и у цјелини обавља постављени задатак. Интервентна јединица ће се формирати од радника у сталном радном односу у газдинству, а у случајевима када шумска газдинства не располажу довољним бројем радника у сталном радном односу, иста ће се попунити пријемом радника по уговору о дјелу на те послове. Сви припадници те јединице морају претходно завршити обуку у гашењу пожара;
- На посебно угроженим мјестима (излетишта, објекти) обезбједиће се постављање буради са водом или пијеском;
- У сарадњи са противпожарним инспекторима МУП-а (у станицама јавне безбједности) спријечиће се спаљивање на отвореном простору отпада на постројењима за примарну прераду дрвета (приватне пилане);
- У сарадњи са припадницима станица јавне безбједности додатно ће се ангажовати на откривању изазивача шумских пожара и подношењу пријава против истих надлежним органима правосуђа и МУП-а.

На нивоу Предузећа за плански период планирана су финансијска средства за подмирење трошкова просвјештавања (едукација) становништва о провођењу превентивних мјера на спречавању појава шумских пожара. То просвјештавање ће се реализовати у сарадњи са радио и ТВ станицама и то у раним прољећним и најтоплијим љетним данима када је опасност од појаве тих пожара најизраженија.

4. Заштиту шума од штетног дјеловања стоке и дивљачи.

За заштиту шума од штетног дјеловања стоке и дивљачи организациони дијелови су дужни предузети све прописане мјере.

5. Активности на минираним површинама

На територији којом газдују „Шуме РС“ површина од 57.438 ha је минирана површина. У 2018. години планиране су значајније активности на деминирању, које ће се финансирати из средстава надокнаде за унапређење шума и шумског земљишта у укупном износу од 3.524.369 KM. Према плану, од укупно 26 шумских газдинстава деминирање ће се изводити у 23. Поређења ради све миниране шуме се простиру на површини која је величине два просјечна шумскопривредна

подручја. Деминирањем ових површина аутоматски ће се повећати површина шума за газдовање, а самим тим ће се повећати и приходи Предузећа. Осим тога, Предузеће на овим површинама није до сада било у могућности да проводи ни мјере његе и заштите ових састојина што му је првенствена обавеза.

3. Планирани обим сјече и производње шумских дрвних сортимената

Висина планираног обима сјече и производње шумских дрвних сортимената одређена је Смјерницама за израду Производно-финансијског плана ЈПШ "Шуме Републике Српске" за плански период до висине просјечног годишњег етата по важећим шумскопривредним основама (појединачно за сваку категорију шума).

У току реализације плана шумска газдинства не смију вршити прекорачење планираног годишњег обима сјечиве дрвне масе, нити одступати од планираних одјељења за које су урађени извођачки пројекти и у којима је предвиђена реализација планираног обима сјече. Само у изузетним случајевима и ако за то постоје оправдани разлози за таква одступања, шумска газдинства су дужна правовремено поднијети захтјев Управи Предузећа уз детаљно образложење.

Подлогу за израду Плана сјече и производње шумских дрвних сортимената чине: шумско-привредне основе, извођачки пројекти за планиране шумске одјеле који су израђени на основу усвојене методике за израду пројеката, користећи Јединствене норме радова у шумарству и калкулације цијена коштања радног дана, средства рада и остала потребна документација.

У току извођења радова на реализацији планираног обима сјече и производње шумских дрвних сортимената, сва шумска газдинства ће у потпуности проводити Мјере на унапређењу квалитета и евиденција производње, које садрже следеће:

1. Након израде и доношења шумско-привредне основе, газдинства ће донијети годишње планове сјеча по одјелима (сјекоред) за наредни уређајни период.

2. У Производно-финансијском плану пословања годишњи и трогодишњи план сјече урадити по привредним јединицама, шумским управама, радним јединицама и одјелима.

3. Дознака стабала и израда извођачких пројеката за одјеле у којима ће се радови изводити у наредној години, извршиће се у потпуности у текућој години до израде Производно-финансијског плана пословања за следећу годину. Извођачки пројекти израђиваће се по усвојеној Методици за израду тих пројеката у Предузећу у програму јединственог информационог система Предузећа.

4. У извођачким пројектима обавезно ће се планирати метод израде шумских дрвних сортимената.

5. Обавезно је обројчавање шумских дрвних сортимената без обзира на врсту сјече (редовна сјеча, сјеча случајних ужитака). Шумски дрвни сортименти када се израде, приме и искласирају, обројчавају се у складу са Упутством о обројчавању шумских дрвних сортимената плочицама.

6. Обавезно ангажовање стручних радника на пословима размјерања, кројења и класирања шумских дрвних сортимената од стране шумских газдинстава у току извођења радова на искориштавању шума.

7. У циљу остваривања реално могуће квалитетне структуре шумских дрвних сортимената и њихове просјечне продајне цијене, обавезно ће се вршити класирање у шуми код пања и евидентирање квалитетне структуре сортимената у премјерне књиге приликом пријема учинка од сјекача.

8. Обавезна је примјена свих правилника који регулишу ову област, као и одредби шумско-привредних основа и извођачких пројеката. Водити евиденције свих радова у производњи шумских дрвних сортимената по фазама рада у обрасце предвиђене правилницима и обрасце урађене од стране Дирекције Јавног предузећа, евиденције које су саставни дио шумско-привредне основе, а по упутствима приложеним уз те обрасце.

Лице које класира шумске дрвне сортименте у шуми код пања и које врши пријем учинка од сјекача, мора бити шумарске струке и не може у истом одјелу вршити реализацију (отпрему) шумских дрвних сортимената.

9. Редовне и ванредне пописе шумских дрвних сортимената у оквиру шумскопривредног подручја, шумска газдинства ће вршити уз организацију и надзор Централне пописне комисије

коју ће именовати директор Предузећа. Елаборат (извјештај) о извршеном попису Централна комисија доставља на разматрање Надзорном одбору Предузећа.

Стручна лица која врше дознаку стабала за сјечу дужна су са становишта обезбјеђивања континуитета продукције дрвне масе строго водити рачуна да буду заступљени сви стручни параметри приликом одабира стабала за сјечу, а у складу са одређеним техничким циљем датим по ШПО. У току сјече и израде, сва дозначена стабла ће се посјећи и израдити.

Задужена лица за реализацију извођачког пројекта морају строго водити рачуна о: провођењу закљученог уговора са извођачем радова, о времену почетка и завршетка радова у одјељењу, динамици сјече и привлачења, употреби тракторских влака, успостављању шумског реда, коришћењу ХТЗ опреме и др. За свако непоштовање уговора лице задужено за реализацију извођачког пројекта мора писменим путем упозорити извођаче радова и дати му одређени временски рок за отклањање уочених неправилности. У случају да се недостаци не отклоне, обавијестити одговорно лице да се уговор прекине и извођач радова стави на листу непожељних извођача, те о насталом проблему одмах обавијестити Управу Предузећа. По завршеном извођењу радова врши се технички пријем. Технички пријем радова на искориштавању шума врши се одвојено од техничких пријема шумско-узгојних и радова на заштити шума. Комисију за технички пријем радова чине лица одговарајуће стручне спреме са најмање 3 године радног искуства на одговарајућим пословима. Код пријема радова на искориштавању шума комисија утврђује и записнички констатује да ли су начињене штете на земљишту, подмлатку и стаблима која остају у састојини. На основу података из записника о техничком пријему радова, лица са посебним овлаштењима код уговорног органа оцјењују да ли постоји основаност за обрачун накнада за начињене штете, и оцјењују рад стручних лица задужених за надзор и контролу над извођењем тих радова.

Динамички план активности за спровођење мјера у циљу редефинисања организационо – економске позиције „Шума Републике Српске“ обухвата скуп мјера које ће унаприједити производњу, и то:

- Правовремено извршавање планираног физичког обима производње.
- Строго вођење рачуна о кројењу и класирању дрвних сортимената.
- Ефикасно коришћење властите механизације.
- Унапређење и развој система газдовања шумама и пројеката за извођење радова.
- Доношење стратегије и акционог плана за сузбијање нелегалних радњи у шумарству.
- Учешће у изради техничко-технолошке типизације терена, оптималних норматива и сортиментних таблица.
- Редовно ажурирати улазне параметре калкулација у циљу усклађивања цијена извођења радова у шумарству са тржишним цијенама.
- Повећање површине шума.

Провођењем утврђених активности у циљу реализације Мјера биће створени повољни услови за развој сектора шумарства.

Планирани обим сјече и производње шумских дрвних сортимената за 2018. годину је већи за 1 % у односу на очекивани у 2017. години. Преглед планиране сјече у 2018. години по организационим дијеловима и за Предузеће укупно, са освртом на оцјену остварења за 2017. годину, дат је у табели на страни 34 и 35.

Шумско газдинство	Врста дрвета	оцена остварења 2017.	Трупци				ТТ стубови	Рудно дрво	Остала обловина	Целулозно дрво	Огревно дрво	Укупно
			за резање		Ф	Л						
			Ф	Л								
планирано у 2018. тпз												
"Бања Лука"	четинари	9 101	8	0	4 250	0	1 628	0	3 029	0	8 915	
	лишћари	93 202	303	682	19 604	0	832	0	0	0	62 476	
	укупно	102 303	311	682	23 854	0	2 460	0	3 029	0	71 891	
"Оштрељ"	четинари	49 800	149	0	30 736	811	2 871	188	7 364	0	42 119	
	лишћари	40 235	322	646	13 855	0	0	0	10 920	21 327	47 070	
	укупно	90 035	471	646	44 591	811	2 871	188	18 284	21 327	89 189	
"Панос"	четинари	31 225	59	0	22 262	1 005	3 009	0	5 266	0	31 601	
	лишћари	9 900	14	36	4 035	0	0	0	2 126	6 115	12 326	
	укупно	41 125	73	36	26 297	1 005	3 009	0	7 392	6 115	43 927	
"Бирач"	четинари	8 484	11	0	6 474	230	2 615	0	2 941	0	12 271	
	лишћари	74 244	580	1 210	23 317	0	0	0	15 402	36 240	76 749	
	укупно	82 728	591	1 210	29 791	230	2 615	0	18 343	36 240	89 020	
"Градишка"	четинари	6 737	52	0	6 685	371	1 404	0	2 383	0	10 894	
	лишћари	144 231	952	2 547	41 352	0	0	0	0	94 903	139 757	
	укупно	150 968	1 004	2 547	48 036	371	1 404	4	2 383	94 903	150 652	
"Добој"	четинари	7 029	5	0	4 511	436	3 374	162	4 254	0	12 742	
	лишћари	47 912	111	222	8 355	0	0	0	7 013	26 733	42 434	
	укупно	54 941	116	222	12 866	436	3 374	162	11 267	26 733	55 177	
"Зеленгора"	четинари	18 160	29	0	8 672	101	589	0	1 952	0	11 343	
	лишћари	23 380	170	390	8 952	0	0	0	6 755	14 127	30 394	
	укупно	41 540	199	390	17 624	101	589	0	8 707	14 127	41 737	
"Чемерница"	четинари	30 974	376	0	26 209	1 295	1 474	0	4 909	0	34 263	
	лишћари	24 725	219	277	8 929	0	0	0	0	13 613	23 038	
	укупно	55 699	595	277	35 138	1 295	1 474	0	4 909	13 613	57 301	
"Врбања"	четинари	7 594	0	0	3 453	116	756	0	2 540	0	6 865	
	лишћари	65 354	68	373	22 029	0	0	0	0	59 698	82 168	
	укупно	72 947	68	373	25 482	116	756	0	2 540	59 698	89 033	
"Мајевница"	четинари	154	0	0	0	0	0	0	3	0	3	
	лишћари	16 486	0	202	6 037	0	0	0	55	10 323	16 617	
	укупно	16 640	0	202	6 037	0	0	0	58	10 323	16 620	
"Лисина"	четинари	26 257	87	0	16 847	379	1 725	0	5 244	0	24 282	
	лишћари	34 309	0	881	12 992	0	0	0	0	25 019	38 892	
	укупно	60 566	87	881	29 839	379	1 725	0	5 244	25 019	63 174	
"Ботин"	четинари	8 123	20	0	8 457	52	674	16	2 633	0	11 852	
	лишћари	33 136	64	134	6 299	0	0	0	4 837	25 632	36 966	
	укупно	41 259	84	134	14 756	52	674	16	7 470	25 632	48 818	
"Јахорина"	четинари	60 206	511	0	44 371	841	3 501	168	12 173	0	61 565	
	лишћари	20 441	123	267	7 495	0	0	0	0	11 907	25 941	
	укупно	80 647	634	267	51 866	841	3 501	168	18 322	11 907	87 506	
"Приједор"	четинари	5 362	1	0	5 514	65	399	10	3 086	0	9 075	
	лишћари	126 322	720	1 607	34 243	31	0	0	29 415	59 940	125 955	
	укупно	131 684	722	1 607	39 756	96	399	10	32 500	59 940	135 030	

Шумско газдинство	Врста дрвета	оцена остварена 2017.	Трнци		ТТ стубови	Рудно дрво	Остала обловина	Целулозно дрво	Огривно дрво	Укупно	
			за резање								
			Ф	Л							
"Рибник"	четинари	46 724	246	0	26 460	517	2 293	36	5 246	0	34 798
	лишћари	61 578	414	961	21 944	0	0	31	15 492	32 586	71 429
	укупно	108 302	660	961	48 405	517	2 293	67	20 738	32 586	106 227
"Сјемећ"	четинари	55 286	200	0	39 065	756	3 252	0	8 160	0	51 433
	лишћари	24 758	41	88	4 536	0	0	0	3 647	11 525	19 837
	укупно	80 044	241	88	43 601	756	3 252	0	11 807	11 525	71 270
"Романија"	четинари	130 630	500	0	71 532	2 120	8 295	386	25 433	0	108 266
	лишћари	4 430	17	37	1 252	0	0	0	1 734	6 747	9 787
	укупно	135 060	517	37	72 784	2 120	8 295	386	27 167	6 747	118 053
"Дрина"	четинари	2 981	0	0	1 626	0	477	0	481	0	2 584
	лишћари	50 143	0	324	28 021	0	0	0	6 609	16 161	51 115
	укупно	53 124	0	324	29 647	0	477	0	7 090	16 161	53 699
"Маглић"	четинари	52 368	480	0	49 927	400	5 634	0	9 364	0	65 805
	лишћари	32 115	0	131	8 740	0	0	0	0	15 533	24 404
	укупно	84 483	480	131	58 667	400	5 634	0	9 364	15 533	90 209
"Борја"	четинари	31 230	0	0	13 770	350	3 604	0	6 500	0	24 224
	лишћари	89 977	321	885	30 528	0	100	0	0	57 680	89 514
	укупно	121 207	321	885	44 298	350	3 704	0	6 500	57 680	113 738
"Височник"	четинари	119 479	1 316	0	76 429	3 845	4 619	0	21 888	0	108 097
	лишћари	12 405	0	619	7 414	0	0	0	0	9 995	18 028
	укупно	131 884	1 316	619	83 843	3 845	4 619	0	21 888	9 995	126 125
"Вучевица"	четинари	49 800	0	0	38 174	520	2 575	0	6 920	0	48 189
	лишћари	18 500	0	0	6 720	0	0	0	0	13 541	20 261
	укупно	68 300	0	0	44 894	520	2 575	0	6 920	13 541	68 450
"Горица"	четинари	77 855	198	0	54 829	690	7 075	0	14 843	0	77 635
	лишћари	25 069	137	275	7 013	0	0	0	6 671	14 207	28 303
	укупно	102 924	335	275	61 842	690	7 075	0	21 514	14 207	105 938
ЦГК	четинари	90	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	лишћари	470	0	0	0	0	0	0	0	650	650
	укупно	560	0	0	0	0	0	0	0	650	650
"Трескавица"	четинари	8 047	8	0	5 582	49	421	0	1 918	0	7 977
	лишћари	17 529	31	71	4 496	0	0	0	0	13 455	18 053
	укупно	25 576	39	71	10 078	49	421	0	1 918	13 455	26 030
"Клековача- Потоци"	четинари	35 328	378	0	27 213	464	1 995	118	4 483	0	34 650
	лишћари	6 696	121	300	3 214	0	0	0	2 846	5 990	12 471
	укупно	42 024	499	300	30 427	464	1 995	118	7 329	5 990	47 121
"Милићи"	четинари	8 898	6	0	7 242	471	1 980	0	3 537	0	13 236
	лишћари	17 958	97	224	4 771	0	0	0	3 312	7 724	16 128
	укупно	26 856	103	224	12 013	471	1 980	0	6 849	7 724	29 364
Укупно	четинари	887 921	4 640	0	600 289	15 884	66 240	1 083	166 550	0	854 686
	лишћари	1 115 504	4 825	13 389	346 142	31	932	35	122 983	673 847	1 162 185
	укупно	2 003 426	9 466	13 389	946 432	15 915	67 172	1 118	289 533	673 847	2 016 871

4. План реализације шумских дрвних сортимената

План реализације шумских дрвних сортимената је производ укупних планираних количина по сортиментима и цијена из важећег Цјеновника шумских дрвних сортимената.

Приликом реализације произведених количина шумских дрвних сортимената, мора се имати на уму следеће:

- обавезна је примјена једнообразног купопродајног уговора и услова у њему,
- уговарање се врши на основу Критерија бодовања усвојених од стране Ресорног министарства,
- продаја вриједнијих дрвних сортимената (трупаца) путем лицитације је предвиђена у количини до 25 % укупно реализоване количине трупаца, а у складу са одлуком Надзорног одбора,
- забрањена је продаја трупаца у дубећем стању изузев продаје ограничених количина за изградњу и поправку породичних кућа и помоћних објеката на селу и у случајевима гдје се продаја врши лицитацијом у изданацким шумама,
- рад са непословним купцима и извођачима који не извршавају уредно радове, не извршавају уговором предвиђене обавезе, баве се нелегалним активностима у шумарству, односно субјектима са "црне листе" је забрањен,
- пласману мање вриједних сортимената (рудно, целулозно и огревно дрво) мора се посветити посебна пажња по питању њихове процентуалне заступљености у укупној реализацији ШДС. Потребно је да њихов проценат буде усклађен са планом и са процентом који је предвиђен шумскопривредним основама,
- квалитет и солвентност купца је основ при одабиру пословног партнера.

Из следеће табеле може се видјети да је у наредној години планирано приближно исти обим реализације шумских дрвних сортимената у односу на очекивано извршење у 2017. години. Планира се сортиментно учешће трупаца четинара веће за 1,63 % од очекиваног учешћа истих у 2017. години. Планирано сортиментно учешће трупаца букве је мање за 1,83% у односу на извршење у 2017. години, док је код трупаца храста планско учешће мање за 0,26% што директно смањује просјечну цијену за 4,15 КМ/м³ код лишћара, у односу на оцјену извршења 2017. године. Планирана цијена свих ШДС који ће се реализовати са камионског пута или централног стоваришта је 86,15 КМ/м³ и мања је за 1,57 КМ по јединици производа од очекиване у 2017. години. Разлог овог смањења је лошије планирана сортиментна и квалитетна структура лишћара у односу на ону која се очекује у реализацији шумских дрвних сортимената у 2017. години. Та појава је била присутна и претходних година, те се очекује да ће сортиментно учешће трупаца букве и храста бити у остварењу веће него што је планирано.

У складу са Динамичким планом предвиђене су следеће мјере:

- Продаја шумских дрвних сортимената вршиће се искључиво уз обезбјеђивање гаранција наплате или авансном уплатом.
- Редовно усклађивање цијена шумских дрвних сортимената са цијенама у окружењу и условима тржишта.
- Учешће у активностима за утврђивање степена финализације предузећа за прераду дрвета.
- Учешће у радној групи за израду правилника који ће уредити односе између шумарства и прераде дрвета.

Производно-финансијски план за 2018. годину

Сортимент		Оцена остварења 2017. године					План за 2018.г.					Индекс			
		Количина м3	Цијена КМ	Вриједност КМ	Сорт. структ.	% обл.	Количина м3	Цијена КМ	Вриједност КМ	Сорт. структ.	% обл.	план/оцјена Кол.	Вријед.		
ЧЕТИНАРИ	Трупци јеле и бијелог бора	за фурнир	2 290	202.40	463 573		0.70	2 747	190.00	521 867		0.83	120	113	
		за љуштење	1	181.00	237		0.00	0		0		0.00	0	0	
		за резање	I кв. класе	134 945	142.89	19 282 528		41.14	107 942	140.00	15 111 830		32.50	80	78
			II кв. класе	97 449	116.09	11 313 273		29.71	145 529	117.00	17 026 905		43.81	149	151
			III кв. класе	93 322	95.57	8 918 868		28.45	75 953	98.00	7 443 313		22.87	81	83
	Укупно	328 008	121.88	39 978 478	36.52		332 170	120.73	40 103 915	39.15		101	100		
	Трупци смрче	за фурнир	919	204.69	188 091		0.34	1 835	190.00	348 679		0.75	200	185	
		за љуштење	127	173.12	22 066		0.05	0		0		0.00	0	0	
		за резање	I кв. класе	90 083	142.00	12 791 865		33.68	70 347	140.00	9 848 564		28.78	78	77
			II кв. класе	77 057	115.88	8 929 537		28.81	103 010	117.00	12 052 175		42.15	134	135
			III кв. класе	99 286	95.63	9 494 647		37.12	69 216	98.00	6 783 193		28.32	70	71
	Укупно	267 473	117.49	31 426 206	29.78		244 408	118.79	29 032 611	28.81		91	92		
	Трупци црног бора	за фурнир	8	175.13	1 401		0.03	55	166.00	9 125		0.21	687	651	
		за љуштење	53	159.21	8 438		0.18	0		0		0.00	0	0	
		за резање	I кв. класе	8 891	123.57	1 098 689		31.03	6 666	126.00	839 893		25.86	75	76
			II кв. класе	6 232	100.26	624 810		21.75	12 204	105.00	1 281 470		47.34	196	205
			III кв. класе	13 467	85.03	1 145 126		47.00	6 855	88.00	603 236		26.59	51	53
	Укупно	28 651	100.46	2 878 464	3.19		25 780	106.04	2 733 724	3.04		90	95		
	Трупци осталих четинара	за фурнир	0		0		0.00	0	166.00	19		0.01			
		за љуштење	0		0		0.00	0		0		0.00			
		за резање	I кв. класе	67	132.94	8 866		19.86	348	126.14	43 912		24.42	522	495
			II кв. класе	94	104.39	9 853		28.11	538	105.29	56 632		37.72	570	575
			III кв. класе	175	86.83	15 170		52.03	540	88.20	47 602		37.85	309	314
	Укупно	336	100.93	33 888	0.04		1 426	103.92	148 166	0.17		425	437		
	Укупно трупци четинара	624 468	119.01	74 317 037	69.53		603 785	119.28	72 018 416	71.16		97	97		
	ТТ стубови	6 234	143.83	896 696		0.69	15 884	140.14	2 225 944		1.87	255	248		
Рудно дрво	53 619	71.99	3 860 088		5.97	64 998	72.00	4 679 882		7.66	121	121			
Остала обловина	98	47.48	4 653		0.01	1 083	44.34	48 042		0.13	1105	1032			
Целулозно дрво	213 751	47.84	10 225 244		23.80	162 713	47.55	7 736 869		19.18	76	76			
СВЕУКУПНО:	898 170	99.43	89 303 718	100		848 464	102.20	86 709 153	100		94	97			
ЛИШЋАРИ	Трупци букве	за фурнир	1 967	275.10	541 154		0.59	4 365	272.00	1 187 350		1.33	222	219	
		за љуштење	11 203	196.27	2 198 733		3.36	12 476	182.00	2 270 680		3.80	111	103	
		за резање	I кв. класе	118 383	122.16	14 461 467		35.48	69 599	117.00	8 143 061		21.17	59	56
			II кв. класе	104 423	92.05	9 611 916		31.30	101 584	90.00	9 142 603		30.90	97	95
			III кв. класе	97 680	69.51	6 789 452		29.28	140 724	68.00	9 569 217		42.81	144	141
	Укупно	333 655	100.71	33 602 722	33.60		328 749	92.21	30 312 911	31.77		99	90		
	Трупци храста	за фурнир	F1	153	466.43	71 496		0.52	387	453.00	175 379		1.37	253	245
			F2	748	374.25	279 908		2.52	1 005	372.00	373 797		3.57	134	134
		за резање	I кв. класе	8 573	222.63	1 908 547		28.93	6 264	222.00	1 390 713		22.24	73	73
			II кв. класе	9 169	154.26	1 414 467		30.94	8 680	160.00	1 388 769		30.81	95	98
			III кв. класе	10 994	123.81	1 361 125		37.09	11 835	130.00	1 538 542		42.01	108	113
	Укупно	29 637	169.91	5 035 544	2.98		28 171	172.77	4 867 199	2.72		95	97		
	Трупци племенитих	1 726	206.78	357 006		0.17	2 206	194.80	429 727		0.21	128	120		
	Трупци осталих	3 386	82.31	278 689		0.34	4 792	73.20	350 766		0.46	142	126		
	Рудно дрво	601	79.21	47 576		0.06	932	78.18	72 860		0.09	155	153		
	Остала обловина	1 433	131.85	188 963		0.14	66	116.65	7 700		0.01	5	4		
	Целулозно дрво	91 468	64.03	5 856 593		9.21	112 809	62.37	7 035 991		10.90	123	120		
	Огријев	531 196	58.81	31 239 932		53.49	557 125	58.25	32 453 660		53.84	105	104		
	СВЕУКУПНО:	993 102	77.14	76 607 025	100		1 034 850	72.99	75 530 815	100		104	99		
	СВЕУКУПНО:	1 891 272	87.72	165 910 743	93		1 883 314	86.15	162 239 968	93		100	98		
	ЛИШЋАРИ+ЧЕТИНАРИ	135 244	31.16	4 213 941	7		133 558	31.17	4 163 112	7		99	99		
	СВЕУКУПНО	2 026 516	83.95	170 124 684	100		2 016 871	82.51	166 403 079	100		100	98		

5. План укупне реализације

Планирана укупна реализација (укупан приход по свим основама) износи 202.295.086 КМ и обухвата:

Ред. Бр.	Врста реализације	Вриједност /КМ/
1	Реализација од шумских дрвних сортимената	167.340.620
2	Реализација по основу коришћ. намјенских средстава у складу са ЗОШ : - шумско-узгојни радови - изградња и реконструкција путева - деминирање - остало у складу са Законом	8.007.087 7.272.634 3.524.369 1.268.690
3	Реализација од расадничке производње	1.725.245
4	Реализација од ловства	266.975
5	Реализација од осталих шумских производа	151.000
6	Реализација од шумских штета (наплата)	190.800
7	Реализација од услуга у приватним шумама	2.622.471
8	Остали пословни приходи	8.878.023
9	Финансијски приход	342.342
10	Остали приходи	683.831
11	Приходи по основу пром. рач. пол. и исп. греш. ран. година	21.000
	Укупно	202.295.086

Реализација од шумских дрвних сортимената чини 83 % укупног прихода Предузећа. План реализације по основу ефеката продаје путем лицитације приказан је у табеларном дијелу Плана. Реализација шумскоузгојних радова и расадничке производње произилази из планираног обима извођења ових радове, те производње садница у планском периоду.

Структуру остале реализације чине: приходи од пословне дјелатности ИРПЦ-а Бања Лука, Центра за газдовање кршем Требиње и шумарске куће „Огњиште“, финансијски приходи и остали приходи.

6. Остали производи шумарства

Међу природним ресурсима Републике Српске ловне површине заузимају значајан простор и имају специфичну улогу у интегралном газдовању шумама. Ловне површине у Републици Српској износе 2.170.000 ха што је 86 % укупне територије РС. То је еколошки здрав простор, који насељава аутохтона дивљач овог поднебља, високе трофејне вриједности. Дивљач и други природни ловни ресурси су у својини Републике, којима одрживо управља и газдује Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде, под условима прописаним Законом о ловству (ЗОЛ).

У 2015. години се интензивно радило на новом установљавању ловишта и крајем године донешен је Елаборат о установљавању ловишта на подручју Републике Српске, по којем је установљено 15 привредних и 4 посебна ловишта у 17 газдинстава. ЈПШ "Шуме Републике Српске" газдује са 226.445 ха ловних површина. Површина садашњих ловишта је знатно мања и износи 35,7% од претходне површине.

У погледу успјешности газдовања ловиштем у оквиру ЈПШ "Шуме Републике Српске" постоји широк квалитативни распон, од оних који су доста урадили и ловство одмах схватили као интегрални дио своје дјелатности, до оних који су у ловству недовољно учинили. Такво стање у појединим случајевима је углавном производ објективних околности, али и субјективних фактора. Значајан корак напријед у газдовању ловиштима ЈПШ РС направљен је у већини привредних и посебних ловишта, која у сваком погледу и требају бити узор доброг газдовања.

Планови коришћења за ловишта додијељена на газдовање појединим шумским газдинствима раде се за период 01.04. текуће до 31.03. наредне године, односно период биолошке, ловне године, па као такви, након одобрења од стране Министарства пољопривреде,

шумарства и водопривреде, саставни су дио овог плана. План одстрела за ловну 2017./18. годину дат је у наредној табели:

Врста дивљачи	Срндаћ	Срна	Лане	Вепар	Крмача	Прасад - назимаД	Дивојарац	Дивокоза	В.тетријуб	Медвјед	Мечка	Бук
Ловишта Ј.П.Ш. „Шуме Републике Српке“	233	158	10	146	101	168	12	11	19	21	8	62

Садашње стање и ниво развијености ловства у ЈПШ "Шуме Републике Српске" одређују пословну оријентацију и мјере газдовања, које ће се проводити у наредном периоду:

- У газдовању ловиштима и даље давати приоритет узгоју и заштити дивљачи са циљем постизања пуног господарског капацитета ловишта и коришћења реалног годишњег прираста.

- Стимулативним и другим мјерама стварати услове да дивљач у ловишту буде брига свих, посебно оперативно-техничког особља ЈПШ РС, локалних ловаца и њихових организација са којим треба успоставити и одржавати партнерске односе.

- Појачати ангажман медија у пропаганди ловства као ресурса еколошко-привредне категорије.

- Пошто су потписане међународне конвенције, а посебно „Конвенција о међународној трговини угроженим врстама флоре и фауне“-CITES, потребно је сада, кроз потребну документацију, обезбиједити увјерљиве доказе да одређене врсте дивљачи код нас нису угрожене, него чак праве озбиљне штете, па неке нису ни заштићене.

- Иако је CITES потписан, отежано је његово спровођење у пракси (пренос надлежности на ентитете), па је потребно на свим нивоима, уз сарадњу са Министарством пољопривреде, шумарства и водопривреде, као и осталим надлежним Министарствима и научним установама инсистирати на његовој реализацији, како би се омогућио долазак страних ловаца.

- Дугорочније рјешавати питање кадрова за рад у ловству како оперативног тако и руководионог.

- Настојати да се оствари већи приход кроз одстрел дивљачи (то је једини и основни вид прихода, који је за сада онемогућен неспровођењем CITES-а, али и настојати да се приход оствари и од споредних дјелатности (еко туризам, сеоски туризам, фото лов и др.)

Да би се обезбиједио значајнији приход од осталих (споредних) шумских производа неопходно је кадровско јачање и одговорнији однос према овим пословима у шумским газдинствима и Предузећу у целини, израда упутстава, те обезбјеђење локација пратећих објеката (хладњача, магацина и др.) и тржишта.

У 2018. години планиране су неке конкретније активности по питању скупљања, откупа и прераде споредних шумских производа. Досадашњи носилац тих активности је био ЦСРП Добој, а у овој години су планирана значајнија инвестициона улагања од око 400 000 КМ у шумском газдинству „Маглић“ Фоча. Та инвестиција ће обухватити израду техничке документације, подизање хале и инсталирање линије за прераду споредних шумских производа. Такође у шумском газдинству „Рибник“ из Рибника планирана је куповина котла и опреме за дестилацију етеричних уља чија је вриједност 35 000 КМ.

Шумска газдинства која планирају приход од осталих шумских производа ће:

- задужити стручно лице за обављање ових послова, обезбиједити складишни простор, откупне станице гдје ће се вршити откуп ових производа, обезбиједити мјерне инструменте и друго неопходно за функционисање истих,

- придржавати се Правилника о начину искоришћавања осталих производа,

- приликом откупа придржавати се Правилника о губицима на роби,

- благовремено ријешити питање циркулације финансијске документације,

- сва газдинства су дужна да на свом подручју изврше контролу промета осталих производа, те сходно законским прописима изврше наплату предвиђене таксе за кориштење истих.

Неопходно је да Производни сектор иницира ове активности у свим шумским газдинствима.

Активности око кориштења осталих шумских производа је потребно покренути и у другим организационим дијеловима, јер је са увођењем властите експлоатације све већи број радника који имају повреде које их онемогућавају да раде и даље на пословима у сјечи и извлачењу ШДС. Већина тих радника који по рјешењима инвалидских комисија не могу радити на пословима експлоатације је у стању да прикупља шумске плодове. Овиме ће се ти радници ефективно упослити, а приход остварен овим активностима није занемарив.

7. План пословања Центра за газдовање кршом

Центар за газдовање кршом Требиње газдује шумама и шумским земљиштем на подручју општина Требиње, Љубиње, Билећа и Берковићи, као и дијеловима општина Невесиње и Гацко. Основни документ на основу кога се газдује овим подручјем је дугорочни Програм газдовања подручјем крша, који се доноси за период од десет година (од 01.01.2014.г. – 31.12.2023.г.) и газдовање се углавном своди на кориштење општекорисних функција шума (ЗОШ. Члан 15).

Већина активности радника Центра за газдовање кршом Требиње планираних у 2018. години су радови на узгоју и заштити шума.

1. Од узгојних радова планирано је да се из средстава просте репродукције шума изврши пошумљавање унутар високих шума на површини од 0,5 ha.

2. Из средстава посебних намјена за шуме (проширена репродукција) планирано је пошумљавање крша на површини од 10,4 ha.

Поред узгојних радова из средстава посебних намјена за шуме планирани су да се финансирају радови заштита шума од биљних болести и штеточина и заштита шума од пожара.

3. Из средстава Свјетске банке и средстава посебних намјена за шуме планирано је да се наставе финансирати радови на успостављању расадника за производњу медитеранских врста кроз набавку опреме за расадничку производњу, пластеника, изградња система за наводњавање, изградњу и асфалтирање радно-манипулативне површине и комуникација кроз расадник, градња помоћних објеката, компостне јаме итд.

4. Реконструкција лугарнице у Богојевић селу, у износу од 200.000,00 КМ из донаторских средстава и ИП-а фондова.

5. У плану је набавка специјалне машине за крш у вриједности од 3,5 милиона КМ која ће се финансирати из кредитних средстава.

8. План пословања Истраживачко-развојног и пројектног центра

Статутом ЈП "Шуме Републике Српске" организациони дио Истраживачко-развојни и пројектни центар основан је с циљем да за Предузеће првенствено, а и за друге субјекте, израђује и извршава:

- шумско-привредне основе за државне и приватне шуме,
- ловне основе,
- пројектовање објеката ниско и високоградње,
- инвестиционо-техничку документацију,
- остале пројекте и програме,
- послове дијагнозно-прогнозне и извјештајне службе.

У току 2018. године, планирано је да се изврше следећи радови:

-Обрада теренских података и писање текстуалног дијела шумскопривредних основа за следећа шумскопривредна подручја: "Рибничко", "Козарачко" и "Которварошко".

-Прикупљање таксационих података за следећа шумскопривредна подручја: "Доњеврбаско" и "Горњедринско".

-Припремни радови за инвентуру који се односе на издвајање и обиљежавање одсјека на терену за следећа шумскопривредна подручја: "Доњедринско", „Власеничко“ и "Милићко".

-У 2018. години експериментално ће се вршити снимање изданачких шума путем даљинске детекције, тј на основу авиоснимака.

-Планирано је да се раде ловне основе за ловачка удружења, процјене здравственог стања стабала по дрворедима у општинама Републике Српске, али још нису склопљени уговори за те послове

-Пројектовање и израда инвестиционо-техничке документације за пројекте изградње шумских камионских путева око 50 km и пројекте реконструкције шумских камионских путева око 40 km.

-У овој планској години наставиће се са мониторингом здравственог стања шума путем сателитских снимака за цијелу територију Републике Српске.

-Вршиће се снимање података са постављених биоиндикацијских тачака у оквиру Извјештајно-прогнозне службе.

-Наставиће се прегледи регистрованих и нерегистрованих сјеменских објеката у свим шумскопривредним подручјима гдје је било таквих објеката. У склопу тих активности вршиће се и прегледи расадника у погледу контроле производње, здравственог стања шумског сјемена и контроле квалитета и здравственог стања садног материјала.

-Наставиће се послови дигитализације карата за шумскопривредна подручја која нису до сада дигитализована.

- Наставиће се обука сјечака и тракториста у Јавном предузећу, сходно одлуци Управе Јавног предузећа.

-У 2018. години започињу се радови на прикупљању података за израду запреминских и сортиментних таблица.

- У 2018. години настављају се радови на изради Мастер плана отварања шума у Републици Српској.

9. План радне снаге

Производно-финансијски план ће се реализовати са 4 818 радника са следећом квалификационом структуром радне снаге:

Укупно	ВСС	ВШС	ССС	НСС	ВКВ	КВ	ПК	НК	Укупно
Број запослених	1080	77	2 375	47	51	914	69	205	4 818
%	22	2	49	1	1	19	2	4	100

Динамичким планом активности на спровођењу мјера за редефинисање организационо-економске позиције ЈПШ „Шуме Републике Српске“ је предвиђена израда и усвајање Статута Предузећа што је окончано у 2017. години, као и израда јединственог нормативног акта о организацији и систематизацији радних мјеста чија израда је у завршној фази, а усвајање се очекује до марта 2018. Тим актом ће се коначно уредити питање радне снаге, евентуални вишак радника, одговарајућа квалификациона структура, распоред радника у складу тог акта и друга потребна питања из домена радне снаге.

10. План образовања и стручног усавршавања

За унапређење газдовања шумама, један од предуслова је повећање стручности и квалитета стручног рада запослених радника кроз преквалификацију, додатно образовање и усавршавање. Исто тако, стипендирањем ученика и студената одређених квалификација планира се побољшати квалификациона структура и обезбједити неопходни додатни кадрови, који су гарант бољег и стручнијег рада.

У ове сврхе предвиђено је укупно 377.682 KM финансијских средстава, а њихова расподела ће се вршити на основу Правилника донешеног на нивоу Предузећа.

11. План сертификације шума

Сертификација је релативно нов концепт унапређења квалитета газдовања шумским ресурсима који се у потпуности базира на принципу добровољности. Смисао сертификације је да се осигура потврда да је производ произведен на прописан начин. Повећањем друштвене свијести о уништавању и деградацији шума дошло се до тога да се потрошачи желе осигурати да куповином дрвета и других производа шума неће допринијети том уништавању, већ напротив да ће помоћи очувању тог богатства за будуће генерације. Под сертификацијом газдовања шумама подразумјева се процедура у којој независно акредитационо тијело (акредитациона кућа SGS из Словачке) гарантује да су активности газдовања које се проводе на одређеном шумском подручју усклађене са унапријед дефинисаним и међународно признатим стандардима. То потврђује да предузећа која газдују шумама доприносе побољшању стања шумског екосистема, а тиме и глобалног екосистема.

Међународним FSC стандардима за газдовање шумама је предвиђено издвајање шума високе заштитне вриједности и репрезентативних узорака 5% од укупне површине, док је у „Шумама РС“ издвојено 15% (у ову површину је укључена цјелокупна површина којом газдује ЦГК Требиње). Све ове шуме су обиљежене на прегледним картама.

У 2018. години потребно је спровести све активности на спровођењу корективних мјера које су изречене приликом рецертификације. Ове корекције се односе на седам малих корективних грешака које су приликом рецертификационог прегледа уочене. Велика корективна грешка која се односи на сарадњу са репрезентативним синдикатима је у обавези да се отклони, односно да се почне процес преговарања ради доношења колективног уговора, у року од три мјесеца, тј. до краја 2017. године. Самим отклањањем ове корективне грешке Предузеће ће период важења FSC сертификата продужити на наредних пет година, тј. до прољећа 2023. године уз обавезне контролне годишње прегледе.

Све ово изискује озбиљност у поштивању свих критеријума које прописују FSC стандарди, те намећу обавезу да газдинства са великом одговорношћу приступе отклањању изречених примједби. У последње вријеме уочено је све веће занимање интересних страна за процес газдовања шумама. Укључивање интересних страна у процес газдовања шумама је важан аспект у процесу сертификације, те шумска газдинства у наредном периоду требају посветити посебну пажњу консултовању интересних страна приликом свих својих редовних активности. Пошто је најављено да се ради на проширењу FSC стандарда односно индикатора, само колективним и одговорним радом по овом питању можемо се надати добрим резултатима.

12. План формирања и расподеле укупног прихода

План формирања и расподеле укупног прихода (план биланса успјеха) је продукт планираног обима реализације шумских дрвних сортимената и њихових цијена из важећег Цјеновника, као и осталих пословних, финансијских и других прихода, са једне стране, те пословних, финансијских и осталих расхода насталих коришћењем шума и шумског земљишта у складу са Законом о шумама и осталим законским и подзаконским прописима, са друге стране.

У односу на остварени укупни приход из 2016. године планира се повећање укупног прихода у 2018. години за 4 %, колико је и повећање у односу на очекивани приход у 2017. години. План формирања и расподеле укупног прихода види се из следеће табеле:

Ред. бр.	Елементи	Оцјена остварења у 2017. Износ (КМ)	План 2018. Износ (КМ)	%	
1	Пословни приходи	192 183 000	201 247 913	105	
2	Пословни расходи	185 872 951	195 093 763	105	
3	Финансијски приходи	237 528	342 342	144	
4	Финансијски расходи	1 609 085	1 388 228	86	
5	Остали приходи	1 831 412	683 831	37	
6	Остали расходи	1 040 233	698 884	67	
7	Приходи од усклађ.вријед.имовине				
8	Расходи од усклађ.вријед.имовине				
9	Приходи по основу промј. рач. политика	145 688	21 000	14	
10	Расходи по основу промј. рач. политика	54 300	1 000	2	
11	Укупни приход	194 397 628	202 295 086	104	
12	Укупни расход	188 576 569	197 181 875	105	
13	Бруто резултат	Бруто добитак	5 821 059	5 113 211	88
14		Бруто губитак			
15	Порези и доприноси из добитка				
16	Нето резултат предузећа	Нето добитак	5 821 059	5 113 211	88
		Нето губитак			

Пословна 2017. година за Предузеће представља наставак стабилизације пословања у сфери производње и реализације шумских дрвних сортимената што је довело до поправљања финансијске стабилности.

У 2018. години очекује се финансијски резултат од око 5 милиона, што је могуће остварити само уз максимално ангажовање свих запослених у Предузећу и бољи третман Предузећа код релевантних институција.

За побољшање финансијског стања значајно би било добијање средстава из накнаде за унапређење општекорисних функција шума у складу са чланом 91. ЗОШ, а која су у претходних неколико година изостајала.

На побољшање пословања значајно би утицало смањење издвајања за локалне заједнице, које је потребно ускладити са издвајањем у земљама у окружењу.

Недостатак обртних средстава у дужем периоду код неких организационих дијелова Предузећа намеће интензивнији рад на поправљању ликвидности, односно дуготрајан и темељит рад на финансијској консолидацији.

То првенствено подразумева:

- спровођење донешених мјера из претходне године, у потпуности,
- потпуно извршавање планираних задатака,
- повећање учешћа више вриједних сортимената,
- свођење свих залиха на оптимум,
- израда аката у циљу дефинисања оптималног броја радника,
- провођење мјера штедње на свим нивоима,
- одабир квалитетних, доказаних и солвентних купаца,
- бољу наплату и утуживање дужника,
- инвестирање у складу са могућностима,
- стимулативно награђивање запослених.

Динамички план обухвата мјере за увођење строге финансијске дисциплине уз обрачун затезних камата и обавезно коришћење електронске диспозиције, у циљу постизања боље ликвидности. Израдом аката о интерном финансирању контролисати преливање финансијских

средстава између организационих дијелова. Разрадом критерија за спровођење компензација допринијети бољој финансијској дисциплини. Смањењем задужености Предузећа, обезбјеђивањем инструмената плаћања и наплатом старих потраживања склапањем уговора о репрограму, постићи пуну финансијску стабилност.

13. План расхода

Предвиђени планирани расходи (трошкови) су 197 181 875 КМ. Највећи дио планираних расхода чине пословни расходи, односно 98,94 % од укупних расхода. У оцјени остварења за 2017. пословни расходи чине 98,57 % укупних расхода.

Структура планираних расхода за 2018. годину у поређењу са оцјеном остварења истих у 2017. години је дата у следећој табели:

Ред. бр.	Врста расхода	Оцјена остварења у 2017. Износ (КМ)	План 2018. Износ (КМ)	индекс
1	Набавна вриједност продате робе	91 530	254 500	278
	Трошкови материјала	4 290 532	5 142 896	120
	Трошкови горива и енергије	4 079 885	4 660 707	114
	Трошкови плата и накнада плата	88 594 644	88 185 575	100
	1 - сјеча и израда шумских дрвних сортимената	14 197 056	14 387 317	101
	2 - привлачење шумских дрвних сортимената од пања до кам. пута	27 326 576	29 010 812	106
	Укупно /1+2/:	41 523 633	43 398 129	105
	3 - Остале производне услуге	8 681 710	14 065 187	162
	Укупно трошкови производних услуга /1+2+3/:	50 205 342	57 463 316	114
	Амортизација основних средстава	7 259 780	7 419 127	102
	Трошкови накнаде за шуме-члан 89.став 1.30Ш-а	12 092 102	12 817 167	106
	Накнада за општине	16 531 191	16 388 288	99
	Остали пословни расходи	2 727 945	2 762 187	101
	Укупно:	185 872 951	195 093 763	105
2	Финансијски расходи из односа са повезаним правним лицима		18 120	
	Расходи камата и негативних курсних разлика	1 609 085	1 327 508	83
	Остали финансијски расходи		42 600	
Укупно:	1 609 085	1 388 228	86	
3	Губици по основу расходовања и продаје осн. средств. и нематеријалних			
	Мањкови			
	Расходи по основу исправке вриједности и отписа потраж. и остали расходи	1 040 233	698 884	67
Укупно:	1 040 233	698 884	67	
4	Расходи од усклађивања вриједности сталне имовине			
5	Расходи по основу промјене рач. полит. и исправке грешака из ранијих година	54 300	1 000	2
	Свеукупни расходи	188 576 569	197 181 875	105

У структури пословних расхода производне услуге чине 29,45%, односно 57,46 милиона КМ, од чега сјеча, израда и привлачење учествују са 75,52 % у укупним производним услугама. Трошкови зарада и накнада зарада чине 45,20 % пословних расхода, док су трошкови надокнаде за коришћење шума и шумског земљишта 6,57 % укупних пословних расхода, трошкови накнада за развој општина са којих потичу продати дрвни сортименти, по основу Закона о шумама ("Сл.Гласник РС", број 75/08 и допуна истог "Сл.Гласник РС", број 60/13) у пословним расходима партиципирају са 8,40%, а остали пословни расходи чине 1,41 % укупних пословних расхода. Расходи су планирани на основу:

- остварених трошкова за 2016. и очекиваних из 2017. године,
- Закона о раду,
- Јединствених норми радова у шумарству и калкулација, те извођачких пројеката, и
- законских прописа и уредби.

За боље пословање, односно бољи финансијски резултат поред остварења планиране производње и побољшања њене квалитетне структуре, предвиђена је штедња на свим нивоима и сегментима.

Нарушена финансијска равнотежа код једног броја шумских газдинстава се мора поправити повећањем прихода, с једне и смањеним трошковима, с друге стране.

14. План инвестиционих улагања

Због усложене процедуре усвајања коначног Плана инвестиција у претходним годинама, Управа Предузећа је донијела одлуку да се у вријеме израде Производно–финансијског плана врши и израда коначног Плана инвестиционих улагања који ће да садржи инвестициона улагања по врстама инвестиција и по организационим дијеловима Предузећа, са изворима финансирања и да она као таква буду саставни дио Производно–финансијског плана за 2018. годину.

План инвестиционих улагања представља оцјену потреба за инвестицијама у сваком шумском газдинству, или другом организационом дијелу Предузећа са приоритетима будућег инвестирања који су раније одређени одлуком Надзорног одбора. Ти приоритети у инвестирању су:

- биолошке инвестиције (шумскоузгојни радови),
- реконструкција и градња шумских камионских путева,
- шумскопривредне основе.

Предвиђена су укупна улагања у износу од 46,5 милиона КМ.

Врста инвестиције		Оцјена остварења у 2017.	План 2018.	%
Биолошке инвестиције	из извора надокнаде за коришћ. шума и шумског земљишта и осталих	7 242 426	5 851 335	81
	из извора надокнаде за унапређ. општекорисних функција шуме		2 434 485	
	Укупно:	7 242 426	8 285 820	114
Изградња шумског камионског пута		1 667 410	6 036 687	362
Реконструкција шумског камионског пута		2 425 863	4 987 475	206
Израда ШПО		1 404 295	1 242 670	88
Ловна основа			20 000	
Информациони систем		326 455	5 867 790	1 797
Израда сортиментних таблица			800 000	
Набавка основних средстава		3 925 675	14 101 700	359
Изградња и куповина објеката		753 494	4 787 086	635
Остало		367 631	396 850	108
Укупно		18 113 249	46 526 078	257

Као што се види у табели, планира се повећање инвестиционих улагања у односу на очекивана улагања у 2017. години за 157 %. Разлог овоме је првенствено: набавка новог информационог система за Предузеће, знатно већи обим радова на изградњи и реконструкцији шумских камионских путева, повећање биолошких инвестиција (шумскоузгојни радови), набавка основних средстава као и у изградња и куповина објеката. У току 2018. године обавеза је Стручног тима да изради пројектни задатак за развој и успостављање интегралног информационог система на савременим технологијама коришћењем мобилних рачунара за праћење шумских дрвних сортимената, на основу којег ће се израдити јединствени информациони систем за потребе Предузећа.

Свако инвестирање морају да прате:

- адекватне одлуке органа Предузећа,
- сагласности и грађевинске дозволе,
- пројектна рјешења (објекти ниско и високоградње),
- рјешење имовинско-правних односа (објекти ниско и високоградње),
- додјела уговора извођачима радова у складу са Законом о јавним набавкама,
- увођење извођача радова у посао (објекат рада),
- именовање надзорног органа,
- испостављање ситуација за извршени рад (привремене и окончане),
- технички пријем, употребна дозвола,
- колаудациони записници, који уз пратећу документацију чини основ за књижење у основна средства,
- куповина основних средстава у складу са Законом о јавним набавкама.

ЗАКЉУЧЦИ:

- План обезбјеђује континуитет одрживог газдовања шумама у складу са шумско-привредним основама. Планом се предвиђа производња од 2,853 милиона m^3 свеукупне дрвне масе што представља 89 % просјечног годишњег етата за шуме подесне за газдовање по ШПО (3,188 милиона m^3 свеукупне дрвне масе). Оваквим односом величина могуће и планиране сјече, те висине годишњег прираста свеукупне дрвне масе (5,299 милиона m^3) долази до сталног повећања залиха свеукупне дрвне масе чиме се обезбјеђује континуитет и трајност прихода.
- Савремени концепт газдовања шумама подразумијева, поред остваривања непосредних привредних користи, и остале значајније функције шума као регулатора влажности, падавина, конзервације земљишта и станишта бројне дивљачи, стабилизације биосфере и општег екосистема, стабилизације и одржавање здраве човјекове и радне средине. Значи, поред продукције дрвета, односно продукције других добара, циљ је и остваривање бројних заштитно-регулаторних и социо-културних функција шума.
- У 2018. години наставиће се активности на реализацији Динамичког плана за редефинисање организационо економске позиције „Шума РС“, у свим сегментима остваривања планских задатака уз јачање људских и материјалних ресурса као претпоставке задовољавајућих резултата таквих активности. Очекујемо и од осталих институција задужених за реализацију појединих активности да се укључе у реализацију истих, јер су изузетно значајне за унапређење пословања Јавног предузећа. Постигнута је потпуна транспарентност свих пословних активности у Предузећу путем информисања заинтересоване јавности преко интернет сајта што ће имати све већи значај.
- У 2018. години потребно је спровести све активности на отклањању свих корективних мјера које су изречене приликом рецетификације. Ове корекције се односе на седам малих корективних грешака које су приликом рецетификационог прегледа уочене. Велика корективна мјера која се односи на сарадњу са репрезентативним синдикатима је у обавези да се отклони, односно да се почне процес преговарања ради доношења колективног уговора, у року од три мјесеца, тј. до краја 2017. године. Самим отклањањем ове корективне грешке Предузеће ће период важења FSC сертификата продужити на наредних пет година, тј. до прољећа 2023. године, уз редовне годишње контроле.
- Значајна су улагања у шуме и шумски фонд који се не воде у билансној позицији Предузећа, у облику шумскоузгојних радова на подизању, одржавању и њези постојећих шумских култура, те пошумљавању голети и потребним радовима у високим деградираним и изданачким шумама и другим радовима. Повећање шумског фонда који по Закону не чини имовину Предузећа само по основу улагања у шумско-узгојне радове износи 8,3 милиона КМ што је више од оцјене остварења за 2017. годину за 14%. Овоме треба додати потребу и обавезу да Ресорно министарство сва намјенска средства прикупљена по основу накнаде за унапријеђење општекорисних функција шума по члану 91. Закона о шумама, усмјери у намјенске сврхе, што би резултирало потпуним испуњењем обавеза дефинисаним Законом о шумама и важећим ШПО.
- Овим планом је обезбјеђен раст имовине Предузећа кроз инвестициона улагања (наставак инвестиције у производњи садног материјала са обложеним корјеновим системом у ЦСРП-Добој и ЦГК-Требиње, изградња и реконструкција шумских камионских путева и осталих инфраструктурних објеката, израда ШПО, израда

информационог система, сортиментних таблица и остала средства неопходна за пословање Предузећа), и то из више извора: амортизације основних средстава, надокнада за коришћење шума и шумског земљишта у својини Републике, надокнада за унапређење општекорисних функција шума, остварене добити и других извора. Планом предвиђена инвестициона улагања за 2018. годину су већа од оцјене остварења инвестиција за 2017. годину за 157%.

- Максимализација профита у Предузећу подразумијева, уз максимално повећање свих врста прихода и смањење укупних расхода и свих врста трошкова по мјестима и носиоцима, те њихово свођење на најмањи могући ниво. У изради Плана посебан акценат је стављен на минимализацију индиректних трошкова производње (нематеријални трошкови, непроизводне услуге). Ограничене су могућности рационализације и минимизирања трошкова када се ради о издвајањима по основу Закона. Тако у категорији нематеријалних трошкова највећу појединачну ставку чине издвајања у складу са чланом 89. Закона о шумама, односно 10% финансијских средстава од вриједности продатих ШДС утврђене по цијенама франко камионски пут по Цјеновнику Јавног предузећа шумарства, за развој општина са којих потичу продати сортименти. Та средства чине 86 % укупних нематеријалних трошкова, око 8,43 % укупних пословних расхода, односно 16,4 милиона КМ, што је износ већи за 3,1 пута од планиране бруто добити у износу од 5,1 милиона КМ за 2018. годину.
- Удио прихода по основу реализације осталих шумских производа у укупном приходу још није на задовољавајућем нивоу, али су ипак планирана значајна средства и очекује се значајан резултат од улагања у ове сврхе у организационом дијелу Предузећа – Центру за сјеменско-расадничку производњу Добој (производња свих врста садница за потребе Предузећа и продају екстерним купцима, производња љекобиља и житарица). У ШГ Маглић и ШГ Рибник планирани су конкретнији радови по питању кориштења споредних шумских производа. У 2018. години планирани су приходи од ловства у износу од 266 хиљада КМ што није велики износ, али се постепено стварају услови за све успјешније газдовање ловиштима у оквиру Предузећа, те се планира ова дјелатност појачати кадровски и организационо.
- Одржавање ликвидности Предузећа, због озбиљних поремећаја на глобалном банкарско-финансијском тржишту као генератору насталих привредних поремећаја и утицаја на реалну економију, је био највећи изазов у протеклом периоду у пословању Предузећа, а очекујемо да ће систем рационалног управљања расположивим новцем и у 2018. години бити од пресудног значаја за Предузеће. Без обзира на чињеницу да је дошло до постепеног јачања дрвопрерађивачког сектора РС, БиХ и региона што је у доброј мјери нормализовало производњу и реализацију ШДС у Предузећу, проблем неликвидности није у потпуности ријешен у прерађивачком сектору што и даље има негативан утицај на Предузеће. Отуда и потреба да се на бази искустава из претходног периода евентуални поремећаји на тржишту дочекају спремније, те је за очекивати да ће се плански задаци у овом плану, а све у складу са Законом о шумама, шумскопривредним основама, Трогодишњим планом пословања те посебним Уговором о коришћењу шума и шумског земљишта закљученим са Ресорним министарством, у потпуности испунити.

01-4996/14
20.12.2014